

TRITHEMIUS SVI.

IPSIVS VINDEX:

sive

STEGANOGRAPHIAE ADMODVM

REVERENDI, DOCTISSIMI,
ATQVE INGENIOSISSIMI VIRI IO-
ANNIS TRITHEMII, PRIMO SPANHEIMEN-

SIS, AC POSTEA S. IACOBI IN SVBVRBANO

Herbipolensi Abbatis meritissimi,

Apologetica defensio.

Ex ipso ferè Trithemio collecta, &
publici Iuris facta.

AVTORE

ADMODVM REVERENDO ET

RELIGIOSISSIMO PATRE, AMPLISSIMOQVE

Præsule ac Domino, Domino SIGISMUNDO

celebris in Bavaria Monasterij SEON,

Ord. S. Benedicti Abbate.

*Accessit in fine Fragmentum Quaestionum
eiusdem Trithemij.*

Cum facultate Superiorum.

INGOLSTADII,

Ex Typographico Ederiano, apud Elisabetham Anger-
mariam, viduam. Anno M. D. C. XVI.

IN TRITHEMIVM SVI POST MORTEM VIN- DICEM.

Siccine nec manes requiem captare sepultos,

Nec patimur Cineres mollè cubare
Dicitur in faustas Erebi Trithemius artes, (pios?

Et quos non liceat percoluisse Deos.

Stat tamen egregiis ingens Trithemius armis,

Ac sese famæ vindicat ipse suæ.

Scilicet externis probitas non indiget armis;

Nam satis in sese fortia tela tenet.

Non eget erectis virtus pulcherrima castris,

Sed satis est illam non latuisse nimis.

Vix tamen affictas, Trithemi, diluis artes,

Nec fugis hac tetri nominis arte notam

Cuius enim cineres, cuius cognouimus urnam,

Qui iacet in tumulo iam vetus vmbra suo,

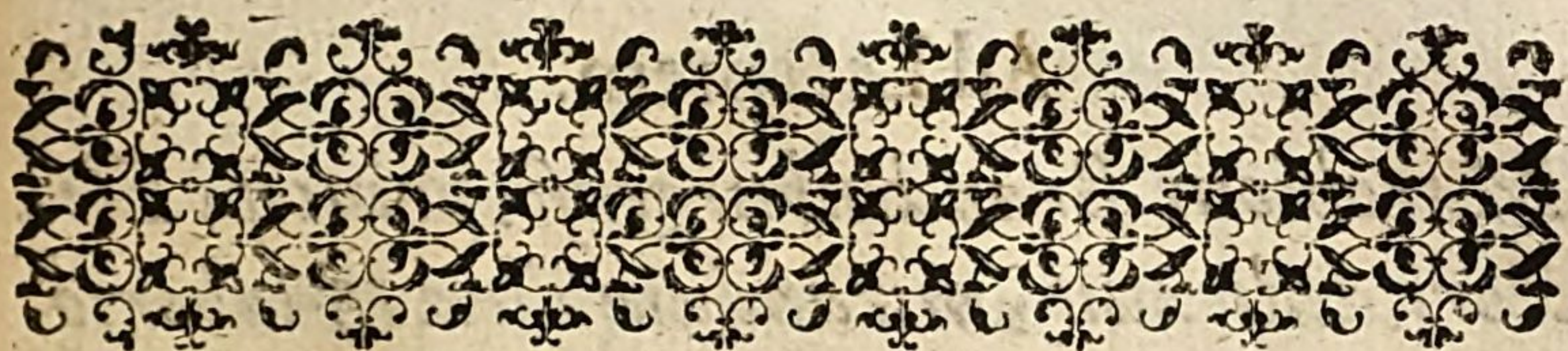
Ille iterum aduersos ibit quasi viuis in hostes?

Et geret inuictâ posthuma bella manu?

Ille iterum egregiis stabit Mars osseus armis?

Quis non hunc magnū diceret esse Magum?

AD LECTOREM.

rum fortasse alicui videbitur,
me qui negotiis domesticis impli-
catus animum iam dudum à pul-
cherrimis liberalium artium stu-

dus abduxi, subito nunc post habitis negotio-
rum turbis, Ioannis Trithemij, viri iam o-

lim, & ante annos plus quam nonaginta no-

uem humanis exempti, partes defendendas

suscipere. Is si mei consilij rationem altius per-

penderit, nō solum à meo instituto quicquam

me facere alienum non dicet, verum iustissi-

mis ex causis in hanc apologeticam scriptio-

nem descendere affirmabit. Anno nonage-

simo nono supra quadringentesimum atque

millesimum composuit Ioannes Trithemius,

& deinde aliquot post annis Philippo Comiti

Palatino Principi Electori, Duciq; Bauaria,

cuius suasu & hortatu hoc opus inchoarat,

vel ut ait Ioannes Duraclusius, Ioachimo

Obiit enim
1516. ipso die
S. Lucie
sacro.

Ad Lectorem.

Quando &
qua occasione
Steganogra-
phia à Tri-
themio scri-
pta.

Marchioni Brandenburgensi, principi Ele-
ctori, dedicavit, mirandum illud & laborio-
sum opus Steganographia, quo in libro tradit
artem, per occultam scripturam animi sui
voluntatem absentibus securè & tutò aperi-
endi certissimam.

Et ne hoc tantum & magnum secretum
in aures vulgarium imperitorum aut pravo-
rum hominum perveniat, omnis generis offi-
cia, ordines, differētias, proprietates, oratio-
nes, & varias operationes spirituum assignat,
per quorum intelligentias omnia huius scien-
tia secreta clauduntur & aperiuntur.

Offensi talibus spirituum operationibus
& nominibus nonnulli, inter quos etiam fuē-
re gravissimi uq; doctissimi ac religiosissimi
viri, qui, verba ut sonant acceptantes, nescio
quam suspiciōē malam & sinistram de Tri-
themio hauserint, tacitè putantes, dictos li-
bros contrarationes physicas scriptos, super-
stitionis plenissimos, Magia vetitā refertos,
atq; hoc ipso inter libros ab Ecclesia prohibi-
tos censendos. Iis Ego, ut salva charitate in fa-
milia-

Ad Lectorem.

miliari colloquio, & inter disputandum pro
viribus semper restiti, ita me & sacro Benedi- ^{Institutum}
ctino Ordini rem gratam, & à meo instituto ^{Authoris.}
non alienam facturum arbitratus fui, si tan-
tum virum Trithemium, deq; ipsa Catholica
Ecclesia tam benè meritum, Religiosum nem-
pe Religiosus, Abbatem Abbas, uti ore tenus,
ita & scriptis, à tantà labe & ignominia de-
fendendum suscepero. Accedit quòd ad hanc
apologeticam defensionem nihil aut parum
de meo, sed omnia ferè ex ipsomet Trithemio
desumpserim, ut & meà non indigere operà
videretur tantus & tam doctus vir Trithe-
mius, suomet gladio satis validus sue inno-
centie vindex ipse futurus.

Atq; ut, quis fuerit Trithemius, quamq;
ab omni superstitione alienus, faciliùs pateat,
in primis epistolam Ioannis Duraclusij eius ^{Ordo Tradi-}
discipuli, ad Nicolaum Hamerium Emela- ^{tionis.}
num, vitam & lucubrationes Trithemij do-
centem: deinde pauca pro Auctore Stegano-
graphico, eiusq; libro tertio; tandem ea, quæ
ipsemet Trithemius, tanquam futuri non

Ad Lectorem.

ignarus, pro sua steganographia hinc inde in
suis libris sparsim edidit, in mediū proferam.
Ex quibus omnibus luce clarius elucescet,
JOANNEM TRITHEMIUM non Magum, sed
Ecclesie filium obedientissimum, subiectissi-
mum & humillimum; eaq; omnia, quæ in
STEGANOGRAPHIA scripsit, physicis ac
naturalibus esse subnixa principiis, ac proin-
de vetitæ magicæ nomine minimè esse
damnanda. Lege, amice Lector,
perpende & iudica.
Vale.

STEGA-

JOANNES TRITHEMIVS

spalmeus primus ac postea S. Jacobi in
Romano Archiepiscopus Abbas
Litteris Latinis Graecis et Hebraicis apprime doctus
Poeta Orator Philosophus Theologus
Magister Naturalis Magister peritissimus
Quod per alia eius scripserat
STEGANOGRAPHIA ET POLYGRAPHIA
imprimis docent
Natus in villa TRITHEMIVM ad ripam Mosellae
anno 1462
Mortuus tandem AN 1526. aetatis suae LX
ipso die Jacobi factus non tunc Magister
cuius Viri doctissimi
num facti et plancti

IOANNES TRITHEMIVS

Spanheimensis primò, ac postea S. Iacobi in
suburbano Herbipolensi Abbas.

Literis Latinis, Græcis et Hebraicis apprime doctus.
Poëta, Orator, Philosophus, Theologus:

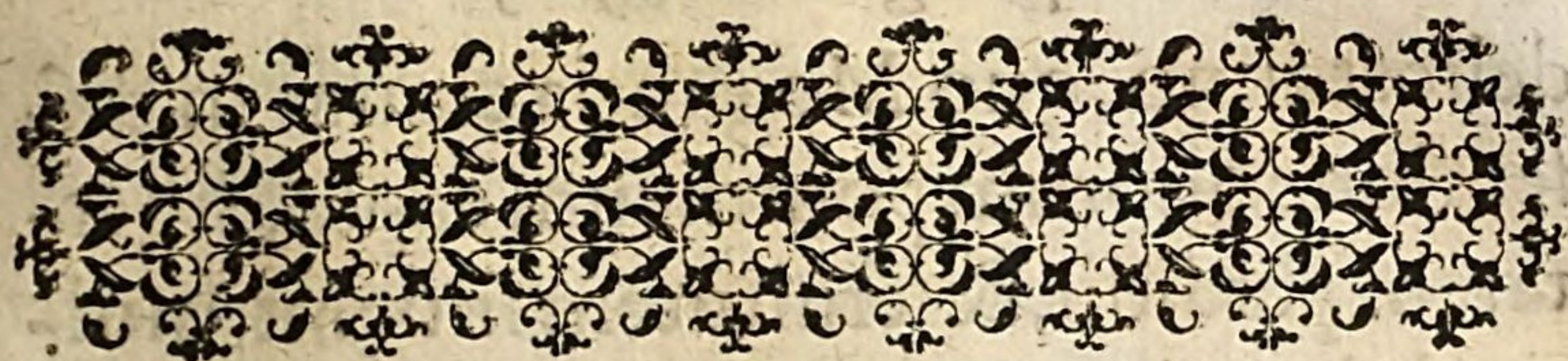
Magiæ Naturalis Magister perfectissimus

Quod pter alia eius scripta

STEGANOGRAPHIA et, POLYGRAPHIA uel
imprimis docent.

Nascitur in uilla TRITENHEIM ad ripas Mosellæ flu-
minis, Treurenensis diocesis, ANNO 1462.

Moritur tandem AN 1516, ætat. suæ LV, incompleto,
ipso die D. Luciae sacro, non sine Magnatum, Prin-
cipum, Virorumque doctorum om-
nium luctu et planctu.

STEGANOGRAPHIÆ
AD MODVM
REVERENDI, DO-
CTISSIMI, JVXTAQVE
INGENIOSISSIMI VIRI, IOAN-
NIS TRITHEMII, ABBATIS SPAN-
HEIMENSIS APOLOGETICA
defensio.

*De hoc argu-
mento etiam
vide Oratio-
nem nuper
Ingolstadij
impressam &
dictam à Re-
uerendo ac
doctissimo
P. Adamo
Tannero,
SS. Theologiae
ibidem Pro-
fessore ordi-
nario.*

Ioannes Trithemius Abbas in
villa Tritenheim, Treuirensis
diocœsis ad ripas Mosellæ flu-
minis nascitur, prima die men-
sis Februarij, hora vndecima, minuto trice-
simo post meridiem, anno dominicæ Nati-
uitatis millesimo quadringentesimo sexa-
gesimo secundo, indictione Romanorum
decima: patre Ioanne de Heidenberg matre
verò dicta Helisabeth de longo vico, eo vi-

*Vita & lu-
cubrations
Trithemij,
per Ioan. Dis-
ractusum,
eius disci-
pulum.*

B

delicet

delicet anno, quo Moguntia ciuitas in dis-
fensione duorum pontificum capta, liber-
tatem perdidit, & seruitutem inuenit, mul-
tis ciuium in exilium actis; anno Pij Papæ
eius nominis secundi, currente quarto, Fri-
derici tertij Imperatoris vicesimo secundo.

Anno autem domini millesimo qua-
dringentesimo octogesimo secūdo, in Mo-
nasterio Spanheimensi Moguntinæ diocœ-
sis, primâ videlicet die Februarij, quâ olim
fuerat natus, habitum sæcularem deposuit,
& monasticum sub norma D. Patris Bene-
dicti de obseruantia nouiter introductâ il-
lic assumpsit. Sequenti anno, qui fuit octo-
gesimus tertius supra quadringentesimum
atque millesimum, Ioanne de Colenhufen
Abbate ad Selgenstat canonicâ postulatio-
ne traſlato, Ioannes Trithemius communi
fratrum electione in Abbatem memorati
Cœnobij Spanheimensis, quarto calendas
Iulij promotus & ornatus præfuit annis vi-
ginti tribus, mense vno, diebus decem &
nouem. Quibus euolutis, non sine labori-
bus

bus multis, quorundam æmulorum temeritate prouocatus, Abbatiam S. Iacobi Herbipolensem, quæ illi offerebatur, assumpsit, & Spanheimensem curis inutilibus plenam, spontaneâ voluntate resignauit.

Vtrobique plura conscripsit opuscula, è quibus mihi suâ manu in scedula nuper consignauit subscripta. Quorum tu, cum à me titulos amice postules, tuis libenter annuo votis, quo communis amici & præceptoris nostri memoriam, ex consideratione tantorum laborum eius habeas strictiorem.

Et primò quidem lucubrationum earum titulos consignabo, quas in Spanheim Abbas existens laboriosè composuit.

Scripsit in primis:

*Opera &
scripta Tri-
themij.*

**CONSTITUTIONES ORDI-
NIS SVI, QVAE FACTAE FVERVNT IN
Capitulis Prouincialibus iussione
Presidentium, librum
vnum.**

DE visitatione monachorum, lib. v-
num.

De modo celebrandi capitulum pro-
uinciale, librum vnum.

In regulam S. Benedicti, lib. duos.

Homilias & Sermones exhortatorios
ad Monachos suos, libros duos, quos Ante-
cessori suo dicauit.

De tentationibus claustralium, & re-
mediis earundem, libros duos.

Ad Nicolaum presbyterum Mernicen-
sem de vita Sacerdotali, lib. vnum.

De vanitate & miseria huius vitae lib. v-
num.

Opus pentheticum, id est, lugubre, de rui-
na ordinis sui librum vnum,

De

Steganographie Trithemij. S

De illustribus viris sui ordinis libros quatuor.

Laudes ordinis Carmelitarum libros duos.

Ad Gerlacum Abbatem Tuitiensem laudescriptorum manualium lib.vnum.

Ad Ioannem Dalburgium VVormatiensem Episcopum, de Scriptoribus Ecclesiasticis, librum vnum.

Ad quæstiones Rutgeri Sicambri Canonici Dumetis, librum vnum.

Chronicon Monasteri Spanheimensis, non paruum volumen, lib.vnum.

Chronicon siue annales monasterij Hirsaugiensis, duo volumina magna.

Chronicon successionis ducum Bauariæ, & comitum Palatinorum ad Philippū palatinū comitem principem Electorem, librum vnum.

Vitam S. Hirminæ monialis & primæ Abbatissæ in horrio Treuirensi, lib.vnum.

De miseria Prælatorum claustralium libros duos.

Laudes S. Andræ Apostoli, lib. vnum.

Laudes S. Benedicti Abb. lib. vnum.

Laudes S. Ioseph nutritij domini, lib. vnum.

Laudes vitæ Monasticæ, lib. vnum.

Laudes veræ poenitentiae lib. vnum.

Laudes studij diuinarum scripturarum
librum vnum.

Monologion hominis Deo deuoti ad
seipsum librum vnum.

De miraculis S. matris Annæ, librum vnum.

Ad Vdalricum Canonicum Colonien-
sem super quæstionibus in Euang. Ioan. li-
brum vnum.

Ad eundem super quæst. psalmorum,
librum vnum.

Ad Præsidentes Capituli annalis, de ob-
seruantia Bursfeldensi, abbreviauit statuta
eiusdem vnionis, lib. vnum.

Spirituale monachorum exercitium,
librum vnum.

Epito.

Steganographia Trithemij. 7

Epitome seu breuiarium eiusdem lib.
vnum.

De computo ecclesiastico, lib. vnum.

De illustribus germaniæ scriptoribus
ad Iacobum Vuympfilingum Rhedapoli-
tanum, librum vnum.

Epistolarum Spanheimensium ad di-
uersos, libros quatuor.

Orationes in Capitulis & alibi habitæ,
sunt numero 24. quæ faciunt lib. vnum.

Sermones in diebus festis ad pop. lib. v-
num.

Sermones ad Fratres suos Spanheimen-
sis Cœnobij scripsit quadraginta numero
pulcherrimos, librum vnum.

Orationes ad Deum & sanctos suppli-
catorias plures, librum vnum.

E græco sermone traduxit in Latinum
Maximum Abbatem de incarnatione do-
mini.

Anathemata quoque S. Cyrilli Archie-
piscopi Alexãdrini, contra hæreticos in ter-
tia Synodo Ephesina promulgata.

Pro

Pro ædificatione Monachorum notabile opus quod prænotavit: De triplici regione Claustralium, libros tres.

Scripsit & alia quædam minora opuscula quorum ad me titulos non signavit.

Hæc sunt Nicolae, frater charissime, Trithemiana opuscula, quæ per annos tres & viginti Abbas existens lucubrauit in Spāheim ad Dei honorem in medio curarum & continuâ rei familiaris occupatione: legens aut scribens die ac nocte, quotiens sibi otium licuit subfurari. Maximum librorum in omni facultate thesaurum Spanheimensi bibliothecæ per annos quibus præfuit, importavit, non solùm arte impressoria, sed etiam manu scriptorum. Nam cùm essem apud eum vnius anni spatium pro discendis ab eo literis Græcis atque Hebraicis, duo millia numeravi Bibliothecæ volumina, quorum ad minus octoginta calamo in pergamenis & papyro decenter fuerunt conscripta. Audiui sæpius ab eius ore, quòd plusquàm duo millia florenorum pro libris expo-

*Bibliotheca
Trithemij.*

exposuerit, quos nō de Monasterij substantiā, quæ valde semper fuit exilis, acceperat, sed cū multis & notus & charus esset Principibus, munera quibus honorabatur ab eis, vt plurimum pro libris exposuit. Maximus enim librorum amator & cultor est supra omnes, quos ego noui hodie in carne viuentes. Dicitur autem à multis, quod eius successor, qui nunc est Abbas in Spanheim, volumina plurima alienauerit, quod an sit verum, certè mihi minimè constat. Anno domini millesimo quingentesimo quarto, cum inter Regnum & Philippum comitem palatinum atrox fuisset bellum exortū, Trithemius hostium metu, cum sua bibliotheca & rebus Monasterij, ad Cruciniacum proximum secessit oppidum, & ego similiter ad mea fui reuersus.

Anno autem sexto supra quingentesimum atq; millesimum de mense Octobri Trithemius ipse quorūdam inuidiā stimulatus, Abbatiam S. Iacobi apud V. Virciburg accepit & Spanheimensem resignauit. Vbi

varia scribit quietus, quorum ad me titulos nuper istos transmisit rogatus:

Polygraphia. Ad Maximilianum Cæsarem opus mirandum edidit, quod Polygraphiam prænotauit, libros sex.

Ad eundem eiusdem Polygraphiæ clauem, librum vnum.

Responsiones ad octo quæstiones eiusdem Cæsaris, librum vnum.

Ad eundem de septē intelligentiis mouentibus orbes, librum vnum.

Ad Ioachim Marchionem Brandeburgensem Principem Electorem, variarū quæstionum, Orationum & Propositionum, libros viginti.

Ad eundem de prænotationibus licitis Christiano & non licitis, libros duos.

Steganographiæ opus. Ad eundem scripsit mirandum & laboriosum opus illud Steganographiæ lib. octo, quod temerarius ille Bouillus non capiens, imperitissimè & falsissimè reprehendit.

Ad

Ad eundem Principem Epistolarū, lib. vnum.

Ad eundem contra maleficos & omnes artes & superstitiones ab ecclesia prohibitas lib. quinque.

Ad eundem de causis & cura morbi caduci ac maleficorum, libros tres.

Ad Iacobū Trithemium fratrem suum itinerarium vitæ suæ libros duos.

Ad Burghardum de Hornec medicum de peculio Monialium, librum vnum.

Historiam siue Annales de Origine Regibus & gestis populi Francorum & Germanorum scripsit tria magna volumina, narrationem incipiens à Marcomero Rege, qui populum anno ante incarnationem domini quadringentesimo tricesimo tertio, à Scythiæ finibus in Germaniam eduxit ad ostia Rheni, vsque in tricesimum octauum & nonum annum Maximiliani Cæs.

Ad Laurentium VVircipurgensem Episcopum Orientalisq̃ue Franciæ Ducem, epitome siue breuiarium scripsit eorūdem trium voluminum historiarum, libros tres.

Ad eundem de Ducibus & Episcopis Francorum VVirciburgensium, librum vnum.

De miraculis ad memoriam dominæ nostræ S. Mariæ apud Dittelbach ostensis, lib. duos.

De miraculis eiusdem in vrticeto apud Helbrunnam ostensis, libros sex.

Apologeticum in Carolum Bouillum ea, quæ non intellexit, calumniantem lib. vnum.

De origine & Regibus Francorum lib. vnum.

Chronicon monasterij sui, cui nūc præsidet, D. Iacobi apud VVirciburg lib. vnum.

Ad Albertum ex Marchionibus Brandenburgij, Archiepiscopum Moguntinum & Magdeburgensem, vitam diuini Rabani Archipræfulis, lib. tres.

De eiusdem à Mogunciaco translatione in Saxoniam librum vnum.

Ad eundem vitam S. Maximi Episcopi librum vnum.

Ad Ioannem Comitem Palatinum Bauariæq; Ducem, & Comitem in Spanheim, apud Symeren residentem, de origine, Regibus ac Ducibus Bauarorum simul & Comitum Palatinorum & Spanheimensium lib. quatuor.

De dæmonibus & artibus prophanis, maleficis & superstitiosis laboriosum opus versat in manibus, quod libros habebit duodecim, in quibus omnia diabolicarum artium vaframenta explodit, confundit, euer- tit.

Epistolarum Herbipolensium, quas in ea scripsit Abbatia, lib. quatuor.

Scripsit etiam alia minora cōplura suæ & amicorum deuotioni congrua, vt sunt:

Cursus, Rosarium, Missale, Officium & variæ Orationes, simul & prose siue sequentiæ de S. Anna, Saluatoris nostri auia.

Scripsit & de S. Maria Magdalena laudes, precationes atque rosarium.

De S. Ioseph nutritio domini Rosariū.

De S. Petro Apostolo Rosarium.

De S. Ioanne Euangelista Rosarium.

Ad instantiam Ioannis Archiepiscopi Treuironum Sequentiam de S. Anna, quæ incipit: *Iesu cælorum Regis*, sub melodia: *Aue præclara*.

Aliam in eius festo canendam, quæ incipit: *Exultent in hac die*, &c.

Tertiam ad prouincialem Carmelitarū Augustæ, & incipit: *Iubilemus in honore*.

Quartam de S. Hildegarde virg. quæ sic incipit: *Laus tibi domine rex æterna*, &c.

Quintam de S. Ruperto Bingiorū Duce, quæ incipit: *Exultent in hac die*.

Sextam de S. Ioseph nutritio domini, & sic incipit: *Cantemus inclyti*.

Septimam de S. Rabano Archiepiscopo.

Octauam de vulneribus Christi, quæ sic incipit: *Iesum Christum adoremus*, &c.

Nonam

Nonam de compassione B. Mariæ semper virginis, & sic incipit: *Eia ploremus mentepia B. Maria compatientes*, sub melodia scilicet: *Aue præclara*.

Decimam de S. Ioachim genitore nostræ dominæ, quæ sic incipit: *Trinitatem adoremus, unitatem collaudemus, &c.*

Vndecimam de bono cuiusque hominis Angelo proprio.

Duodecimam in propria missa cuiusque Sacerdotis.

Tredecimam de S. Maximo Episcopo Moguntino.

Quartamdecimam de S. Martha, Christi hospitâ.

Quintamdecimam de S. Maria Magdalena.

Sextamdecimam de S. Maria Ægyptia.

Septimamdecimam de S. Iacobo maiore Apostolo.

Octauamdecimam de S. Andræa Apostolo.

Nonamdecimam de S. Benedicto Abb.

Vice-

Vicesimam, de omnibus sanctis.

Et de singulis nominatis memoriis & sanctis, officia Missæ singula composuit noua, diuinis scripturis conformia.

Scripsit præterea meditationum & orationum dominicæ incarnationis, natiuitatis, vitæ passionis & mortis opusculum deuotioni conueniens libros duos.

Speculum cœlestis doctrinæ, compunctioni mentis non parum deseruiens, librū vnum, qui sic incipit: *Salutis humanæ principium*, &c.

Multas quoque deuotissimas meditationes & orationes, de domino nostro Iesu Christo, de sanctissima eius Genitrice virgine Mariâ atque de variis sanctis pulchrâ varietate composuit, cū ingentibus aliis, quæ videbit & mirabitur deuota posteritas omnis.

Hæc sunt, mi Nicolae charissime, Trithemij Abbatis nostri volumina, quæ per annos ferè triginta duos continuo lucubrauit studio, præter illa, quæ nondum perfecta
in

in manibus versantur sub incude mihi incognita. Vale ex ædibus meis Duraclufianis, quinta mensis octobris; Anno salutis nostræ millesimo quingentesimo quinto decimo.

Haëtenus ille. Equidem rem altius perpendens satis dolere nō possum, tantum virum, de quæ literis & literatis, atque de ipsa Catholica Ecclesiâ tam benè meritum, in tantam venisse suspicionem, quasi aliquid scripsisset & publicæ luci mandasset sanctæ & Orthodoxæ fidei contrarium, Christianæ reip. noxium, ac Religiosâ conscientia indignū, cūm velex ipso titulo Steganographiæ præfixo, tanquam ex fine, quem vnicum Auctor sibi proposuit, constet, nihil aliud illo in libro contineri, quàm artem, animi sui voluntatem absentibus per occultam scripturam aperiendi certam, ad cuius vsum vtiq̃ue non opus esse arte magicâ & diabolicâ, sed Phÿsica & naturali tantū in Clavi isti operi præfixâ facile videre est. Ne verò hæc secreta seu ars seu scientia in notitiam Rei-

*Car Trithemius nomini-
bus Spirituū,
numeris fi-
guris & si-
gnis vsus sit*

*Finis Stega-
nographiæ.*

*Nota.
Per occultam
scripturam.*

D pub.

pub. aut aures prauorum hominum perueniret, officij sui rationem existimauit Tritheimius non vltimam, ita illam, quoniam mysteria docet intelligere nescientem, mysteriis obuoluere, vt nemo futurus sit ex imperitorum numero, nemo nisi studiosissimus, qui huius scientiæ arcanum suâ possit virtute perfectè & ad intentionem Auctoris penetrare ad plenum, nisi per receptionem à docente. Nec minus Reip. noceret, huius secretissimæ artis in improbos & reprobos diuulgata notitia (inquit Tritheimius) quàm prodesset in bonos. Quoniam quidem sicut boni & virtutum studiosi homines omnibus adiuuentis vtuntur ad bonum & communem vtilitatem, ita mali & reprobi non modò ex malis, verùm & ex bonis atque sanctissimis institutis occasiones sibi venantur, quibus deteriores fiant. Simile huic secretissimo & alioqui vtili Reipub. atq; honestissimo adiuuento contingere potest; vt sicut bonis & sanctissimis hominibus instrumentum se præbet ad optima,

ma, ita peruersis & impiis ministerium exhibeat ad scelerata. Nam sicut bonus & honestatis amator, voluntatis suæ secretū, pro bono priuato vel communi, alteri hanc artem scienti, quando & quotiens voluerit, secretè, securè, & absque aliqua suspitione cuiuscunque mortalis, perfectè, copiosè & integerrimè per patentes omnibus, apertas vel clausas literas (ita vt nemo, quantumlibet eruditus aut curiosus, quicquam valeat suspicari, de secreto mittentis, nec etiam, si suspicetur, deprehendere) omni tempore notificare potest, & ad quamlibet distantiam locorum intimare & exprimere, ita & peruersus quisq; lubricus aut malitiosus, etiam latini sermonis penitus antea ignarus, mox vt hanc artem consecutus fuerit (quam Magistro docente in biduo ad longissimū consequi poterit) iam deinceps latino sermone, compositione congruā, literas scribet quolibet narratione apertas, pulchras & satis ornatas, ad amicum in hac arte peritum, quibus voluntatis suæ arcanū ipsi soli peruium

Causa tegendi artem Steganographia.

Hec iam passim enulgata.

tantis mysteriis obuoluet, ut à nemine penitus, quantumcunque studioso vel erudito, sine huius artis ope valeant penetrari. Scriberet iam deinceps doctus & indoctus, vir & mulier, puer & senex, bonus & malus, pudicus & lasciuus latino vel quocunque sermone sibi noto per omnia climata mundi literas Latinas, Græcas aut Barbaras omni suspicione carentes, quibus aliud nescientibus artem exhiberet in patulo, atque aliud scientibus in occulto. Nec tuta inter coniugatos fides contracta sacramento, hac scientiâ publicatâ in reprobos iam deinceps maneret, dum vxor licet latini sermonis hactenus infcia, per verba pudica, honesta atque sanctissima cuiuslibet linguæ vel idiomatis iam satis docta, malam & impudicam amatoris adulteri seu fornicatoris mētem & intentionem, licet viro perferēte literas ac collaudante, ut optimas, latissimè intelligere, suumque desiderium eodem modo, quàm latè & copiosè voluerit, illi securissimè eisdē vel aliis literis pulchrâ & satis admodum ornatâ serie posset remandare. Enim-

Enimuerò licet hæc scientia in se sit optima, & reip. satis vtilis, tamen si ad prauorum notitiam perueniret (quod Deus prohibeat) totus reip. ordo per successum temporis non modicè posset turbari, fidesq; periclitari publica, literæ omnes, instrumenta, conscriptiones, ipsi denique hominum sermones in grauissimam suspicionem verti: nemo iam literis quantumlibet sanctis & honestis absque pauore crederet, sed fidem epistolis rarus adhiberet. Quoniam quantumcunq; honesta & pudica verba fuerint, semper dolus, fraus, deceptio subesse putaretur, fierentq; homines ad omnia pauidi, & non minùs in amicos, quàm in aduersarios vt plurimum suspiciosi.

Ad has igitur omnes, quas dixi, incommoditates auferendas, & ne hæc per se physica, naturalis & licita sciētia, si in omnium notitiam deueniret, tāta crearet mala & incommoda, non immeritò Trithemius numeris vsus est, signis & nominibus peregrinis veluti spirituum & aliorum, quibus tan-

Numeri, signa, nomina peregrina spirituum quorsum spectent.

quā mysteriis artē illā ita inuoluit, vt nulli nisi artē illā scienti, id est, honesto & pio, facile sit peruia, peruersis verò atq; malignis perpetuò maneat occulta, id q̄ etiam antiquissimos sapientes, quos græco sermone Philosophos appellamus, olim fecisse accepimus, quos, si quæ vel Naturæ vel Artis reperissent arcana, ne in prauorū hominū notitiam deuenirēt, variis occultasse modis atq; figuris, eruditissimorum opinio est. Moysen quoq; Israëliticę gentis famosissimū Ducem in descriptione creationis Cœli & Terræ ineffabilia mysteriorum arcana verbis operuisse simplicibus, doctiores quique Iudæorum confirmant. Hinc in multis sacre scripturæ locis, præter sensum literalem, etiam Allegoricus, Tropologicus & Anagogicus sensus à Theologis est receptus. Diuus & inter nostros eruditissimus Hieronymus tot penè in Apocalypsi Ioannis mysteria latere affirmat, quot verba. Græci sanè & Ægyptij in occultandis suis sacris & diuinis semper figuris & obscuritatibus utebantur. Hinc Socrates

Studium veterum sapientum in occultandis rerum arcanarū mysteriis.

crates apud Platonem admonet; rerum sacrarum mysteria velanda esse, ut à plebecula indignitate separentur. Plato alibi consulit; indignum prorsus ac fœdum esse, rerum occultarum mysteria populo aperiri, cum ab hominum genere illa pollutis manibus contrectentur, quæ ab hominibus, tantum philosophia sacris initiatis tractari fas sit. Quod nec Hebræi in tractandis sacris legibus negligunt. Atq; ut de veterum notis quid amplius dicam, ij certè, ut & compèdiosè scriberent, & à communi scribendi forma discederent, notulis, lineamentis, solisq; literis loco scripturæ utebantur, ut cum *civem Romanum* per *CR*, *oportere* per *OP*, *duntaxat* per *DT*, *ab urbe condita* per *ABVC*, *de isto lapide inuenies aurum* per *DILLA*, significârunt: Quam verborum sententiarumque obscuritatem in omnibus ferè scientiis videre licet. In libris legum Veteres per duo *KK* calumnie causa, per *DM* dolum malum, per *IE* Iudex esto denotabant. Et *damnatum* literâ *K*, absolutum verò *A*, significabant. Sic de iudicio

*Vide in Scrip-
tiones sa-
cro sanctæ
vetustatis
Petri Appia-
ni & Bartho-
lomæi Aman-
tij.
Ius.*

cio recuperatorio in veterum notis & elogiis à notarum Magistris sic scribi solitum est: *QERE, TPIRD, TQPD TDDPF. Quante res erit, tanta pecunia iudicium recuperatorium dabo, testibusq; publicè duntaxat decem denūciandi potestatem faciam.* Quas Iuris notas, licet Iustinianus Imperator postea à legum libris abolendas sanxerit, etiamnum tamen hæ figuræ adhuc manent §. ff. quarum altera, *Paragraphos*, altera *digesta* designat.

Mathemati-
eici.

Mathematici quoque præsertim astrologi, has obscuritatū figurarumq; reliquias tenent. Nā Planetas, itemq; Zodiacū suum siue duodecim signa cœlestia singularibus characteribus pingunt, vt v.g. *Lunam* à crescentibus & decrescantibus cornibus D . *Geminos* II ab eorum amplexibus. *Sagittarum* à sagitta $\rightarrow$ &c. Sic & horum aspectus, *triplicitates* & octauæ spherę *configurationes* notant. Siquidem $\ast$ hexagonum significat; $\square$ *quadratum*; $\triangle$ *trigonum*. Coniunctiones vero planetarum tali signo ζ , & oppositiones hac nota $\&$ exprimuntur. Chy-

Chymica quoq; ars, vt obscure simplicia *Chymici.*
describat, iis vtitur. Nam *Ammoniacū salem*
Chymici Δ signo notant, *arsenicum* ∞ .

Similiter & Musici ad tempus mensu- *Musici.*
ramq; denotandam diuersos excogitauere
characteres & notas, vt in eorum libris pla-
nè videre est. Et certè mirum eiusmodi no-
tismusicis animi sensa occultè aliis signifi-
cari posse.

In arte militari etiam (singularia no- *Milites.*
stratium stratagemata variosq; occultè si-
gnificandi modos prætereo) singulares ex-
tant notæ apud Veteres. In breuiculis enim
quibus Militum nomina continebantur,
propriæ erāt, in quibus Duces militum nu-
merum, quot ex iis superessent, quotq; in
cladibus occubuiſſent, inspicerent. Nam
qui supererant *T*, *thau* versiculi initio, qui
verò ceciderant $\odot$, *theta* notabantur.

Iam verò quid dicam de facultate Ora- *Oratores.*
toriâ eiusdemq; cultoribus, qui ad summū
ornatum eiusmodi obscuro dicendi genere
non in verbis solū, sed in integris etiam sen-

E

tentiis

tentiis orationisq; serie vtuntur? Quid enim sunt μεταφορά, μετωνυμία seu ὑπαλλαγή, ἀντωνομασία (vt de Ænigmate taceam) ἀμφιβολία, ἀλληγορία, &c. aliud, quàm schemata, quibus sensus à proprio sermone in obscurum & planè occultum transfertur? Sapientes certè Chymistæ sua scripta hisce inuolucris (allegoria dico) contexerunt, veluti Hermetem, Gebrum, Raymundum, & veteres omnes Pythagoricos allocutos comperimus.

Poëta.

Poëtas doctissimos intermitto, qui fabulis conscribendis operam nauātes, aliud imperitis atque aliud eruditis hominibus vnius narrationis serie sagaci adinventionem tradiderunt.

Cùm igitur, vt ex prædictis constat, omnes ferè scientiæ proprios sibi characteres adsciuerint, quibus si non breuiùs saltem occultius scientiarum materiæ traderentur, non immeritò etiam Trithemius sua præcepta ita tradidit, vt nō omni essent peruia, præsertim cùm eorum intelligentia neque omni etiam expediret. Nec refert quod Trithemius

themius ad velandum secretum in omni-
bus ferè capitibus vsus sit coniurationibus. *Coniurationes Trithemij.*
Nam in iis nihil aliud, quàm secreta stega-
nographica abscondita esse, easq; omnes in
principio per quemlibet modorum stega-
nographicorum esse examinandas, ipsemet
Trithemius monet in Clavi generali tripli-
ci, quam ipse conscripsit, & amatoribus hu-
ius artis gratitudinem declaraturis ac secre-
tò retinentibus communicauit.

Idem sentiendum de numeris Arith- *Numeri Arithmetici.*
meticis, quos propterea adhibuit, non vt
vim illis magicam tribueret vllam, sed vt
quotquot eorum deprehenderis, tot literas
significatiuas scires, illud verò O nihil deno-
taret, id quod legenti ac modos illos intelli-
genti, absq; difficultate patet. Equidem lu-
bens volensq; fateor, literas vel Latinas vel
græcas aut quouis idiomate scriptas, legi &
suo modo intelligi, imò verò, quod plus est,
etiam secundū regulas & bonam syntaxin,
scribi ac componi posse ab eo, qui (modò
alphabetum nōrit) neq; grammaticæ neq;

*Quid sit Ma-
gia dæmo-
niaca?
Del Rio lib. 1.
cap. 2.*

syntaxi vnquam studuerit, rem esse primo intuitu adeò stupendam, vt omnium sensum & communem hominum captum in admirationem trahat; attamen id facili negotio & absque vllâ magiâ vetitâ & dæmoniâ fieri posse, Trithemiana opera steganographia & polygraphia docent. Etenim si magia prohibita definitur facultas seu ars, quâ vi pacti cū dæmonibus initi mira quædam & communem hominum captum superantia, efficiuntur, religiosissimus verò Vir, & Magiæ naturalis Magister perfectissimus Ioannes Trithemius in suo steganographico opere vllum cum dæmonibus pactū nunquam inierit, vt postea ex ipsius protestationibus constabit, sed mediis licitis, naturalibus & physicis tanquā secretioris philosophiæ amator vsus fuerit; facile liquet, Steganographiam inter magicos libros, nō esse numerandam.

*Liber tertius
Trithemij.*

Solus liber tertius negotium faceffit, quem quia propter inopiam Clauis intelligere nequimus, multi tanquam superstitionis

nis

nis notâ suspectū, aut certè partum suppositi-
tium reprehendūt. Ego verò, hoc ipso quia
non intelligimus, librū illum potius appro-
bandū, q̃ improbandū, potius viribus totis
retinendum, q̃ à reliquis libris amouēdum
censeo. Quis enim adeò est iniquus rerum
æstimator, vt audeat rem quampiam iudi-
care malam, quam tamen in suo intellectu
nec bonam nec malam deprehendit, adeo-
que nō intelligit? Certè in dubiis tutiorem
melioremue partem esse eligendam, Theo-
logi tam morales quàm Scholastici docent.
Etenim temerarium se iudicem ostendit, in-
quit Trithemius, qui, priusquam causâ agno-
uerit veritatem, profert de ea sententiam.
Ast verò si causam suæ reprehensionis ratio-
nabilem assignent, si Magiæ Trithemium
vetitæ certò & euidenter conuincant, si im-
pium aliquod & contra Romanæ Ecclesiæ
fidem quippiam ex illo libro adferant; tum
demum partum supposititium crederem,
& Trithemiano nomine prorsus indignū.

Sed instant & dicunt: Aliquē à me lon-

NB.
Steganogra-
phia specie
externâ &
secundum
propriū
verborum
sensum spe-
ctata fortè
superstitiosa
videri potest,
ast ex mente
Auctoris &
secundum
nucleum in-
tus latentem
non item.

Quid sit Ma-
gia Naturae-
lis?

Del Rio lib. 1.
cap. 2.

Lib. 1. de Ma-
gia, cap. 2.

Deo libri
prioris Ste-
ganographiae
invenitur ter-
tium.

ge absentem mei cōceptus compotem fieri
posse, idq; spacio viginti quatuor horarum,
imò *sine literis sine Nuncio & ad quantam-
cunq; distantiam* Naturæ vires longè tranf-
gredi, cūm agens physicum non agat in di-
stans, nisi per medium interpositum, adeo-
que librum istum nō esse rationibus & me-
diis Phycis suffultum. Audio. Sed nonne
memores estis, nos hīc agere de Magia, quæ
sua agilitate, dexteritate, subtilitate, *virtu-
teq; creata & non supernaturali, mira & in-
solita efficit, quorum ratio sensum & commu-
nem hominum captum superet*, & ut est pars
quædā secretioris Philosophiæ, seu (ut eam
definit Pererius) *facultas, per quam homines
efficiunt res inusitatas & admirandas, ratio-
ne quadam occultâ* (vtpote naturali) *& aliis
hominibus incognitâ* ? Nonne recordamini
duorum priorum librorum, quos, Phycicè
fane scriptos, Trithemius tamen tantis tam-
que cæcis mysteriis & tenebris inuoluit, ut
eos nec omnes totius mundi homines pos-
sent intelligere, si non Clavis à Trithemio
relicta,

relicta, illis opem suppeditaret? Certè Labyrinthæis me facilius posse extricare ambagibus, occurribus & recursibus, quàm sine Clavi me extricis explicare steganographi-
cis crediderim. Nonne putatis illum sicut in prioribus, ita etiam in hoc libro mysteriis v-
sum? Nonne potest fieri vt per *motum* intel-
lexerit operationem ipsam, & per *spatium*
viginti quatuor horarum, viginti quatuor
literas seu Alphabetum? Itaq; verba, non vt
sonant, sed mystico sensu acceptanda, neq;
credendum, agens Physicum hîc agere in
distans sine medio interposito, quod nesci-
entibus & verba non intelligentibus planè
videtur. Taceo enim, quòd non sit necesse,
vt agens semper sit præsens passo secundum
suam substātiā siue *contactu suppositi*, sed
sufficere, si virtualiter præsens sit passo seu
contactu virtutis; Nihil dico de sympathiis
& antipathiis; Prætereo illa, quæ contra hoc
dictum Philosophicum nonnulli adferunt
de Remora siue Eccheneide, & de Torpedi-
ne Piscibus, quorum hic, licet exiguus cor-
pore,

*An Actio in
distans.*

pore, ingentia tamen nauigia ita sistit, vt interdum Nautæ penitus non possint progredi, aquâ interea minimè quiescēte, vt refert Plinius lib 31. cap. 1. & alij communiter: Ille verò manus & brachia Piscatorum obstupescere & torpescere facit, vt tamen rete nō obstupefiat, teste Aristotel. 9. de hist. animal. cap. 37. Sileo mirabilem Magnetis vim & virtutem, trahentis ferrum, non trahendo medium interiectum, vt docet quotidiana experientia; Transeo demùm, agens subinde fortius agere in passum remotum, quam in propinquum, vt patet ex igni, qui vehementius calefacit aquam existentem in superiore parte Vasis quàm in fundo, imò, teste Aristotele sect. 15. problemate 4. & 8. fundus vasis multò frigidior est, quàm superior aqua, quæ tamen plus distat ab igni agente. Hæc, inquam, omnia, tanquam parum ad hanc, quâ de agimus, Magiam facientia, missa facio, & probatæ virtutis summæque doctrinæ virum Trithemium tum in hoc tum in aliis prioribus libris vsum mediis natura-

tura-

turalibus fuisse, adeoque nihil contra Physicas rationes egisse, quantumlibet etiam quibusdam suspectus videatur, constanter affirmo. Vt quid enim in hoc libro attulit numeros arithmeticos? Cur tam studiosè diuidit *motum*, hoc est operationē, in *proprium, directū, retrogradum, mixtū, confusum, &c.*? Cur vult uti operantem *Encausto*? Nonne ista omnia media sunt Physica & Naturalia? Sed, vt quid amplius dicā, credis ne Lector, esse contra rationem Physicam animi sensa indicari posse sine verbis, sine libris, & sine nuntio amico absenti? quænam illæ rationes? Ipse ego experiētiā tibi ostēdam, quod per artem, quam ex Trithemio hausi, possim indicare amico mensæ meæ assidenti vel adstanti, quicquid voluerit, idq; per triginta, quinquaginta vel centum, adeoque certa & præscripta abs te verba, cui tamen amico, vel quisquis ille sit, nec loquar verbum, nec nuntium mittam, & quem, si volueris, nec etiam aspiciam, idque Physicè & naturaliter. Quid, quòd noctu facum osten-

Inferius, quā-
do agit de v-
tilitatibus
Polygraphiae
& Stegano-
graphiae.

NB.

sione animi mei sensa ad integrum etiam
milliare vel amplius, quantum quidem Vi-
sus ferri potest, significare possum, idq; non
spacio solum viginti quatuor horarum, sed
vnico etiam quadrante? Quod si hoc fieri
potest, quare non etiam illud? Contra quas
rationes phyzicas pugnat? Sanè Trithemius
ipse satis clarè se explicat, quo nimirū mo-
do voluntas indicari possit *ad quantamcun-
que distantiam sine Nuncio & sine literis*.
Nam distantiam illam locorum ita vult ef-
se constitutam, vt ea sit tamen *sermone re-
gulata*. Conceptum verò meum indicare
possum *sine nuncio*, hoc est, *sciente*, sed arca-
na, quæ ferat prorsus *nesciente*, vt vult Tri-
themius ibidem, quod est verissimum & fa-
cillimum; *Et sine literis* intellige *visibilibus*,
sed fortè *inuisibilibus*, nempe, vel genere *der-
matico* vel *Hypkasmatico*, vel *Aleotico* (vt
inferius docebit idem Trithemius) vel si-
gno alio *hieroglyphico*. Neq; est, cur coniu-
rationes istæ hoc in libro positæ, tibi sint su-
spectæ. Prorsus enim vti Coniurationibus
in

in prioribus libris vsus est ad velandum secretum, ita eodem modo vtitur & istis. Itaq; si liceret, saluo iudicio aliorum, meam de hoc libro sententiam ferre, dicerẽ sanẽ, causis & rationibus prioribus suffultus, totum

*Iudicium de
tertio libro
Steganographiæ.*

istum librum tertium continere in se modum, mentis suæ arcanum detegendi amico, non quidem per literas apertas & visibiles, sed vel per numeros arithmeticos, qualia Orchemata numeralia pro literis plura habet Trithemius in libro suo Polygraphico, vel, quod magis crederem, per illos modos inuisibiles, de quibus dicit in sua Polygraphia loquens de Artrologiâ & dactylogiâ Bedanâ, his verbis: *Et quis veterum occultè scribendi modos exprimeret omnes?*

Alij enim familiares in ministerio artis prepositi bubones habebant Philophotos, alij Mysophotos alij utrosque in practicâ vocârunt ex arte. Rursus alij cognitas transposuere literas Alphabeti communis, alij barbarorum sub schemate proprios characteres sibi confinxerunt. Rursus item alii ministerio literarum

Philophotos, id est, lucis amator. Fit ex Alphabeto non transposito.

Mysophotos, id est, tenebrarum amator. Fit ex Alphabeto transposito & occulto.

Litteræ visi-
biles & in-
visibiles.

utebantur visibilibus, scribentes cum minio
vel encausto communi, alii verò characteres
arbitrio suo invisibiles ad nutū formauerunt.
Modi verò characterum visibilium pro scri-
ptura occulta nimis sunt multi ac penitus in-
numerabiles, quorum mentionem facere om-
nium, nec voluntatis est nostræ, nec virtutis.

Litterarum
invisibilium
tria genera.
Dermaticū.

Invisibilium autē tria sunt genera inter mor-
tales hodie magis usitata.

Hyphasma-
ticum.

Primum nuncupatur Dermaticum, quo
fit in dorso nunciorum scriptura quedam ar-
tificialis per loturam cuiusdam humoris dū-
taxat visibilis, quam penetrare nemo suffi-
cit, qui artis nescierit arcanum. Secundum
verò Hyphasmaticum dicitur, quo rebus cer-
tis in panno scribitur, quod exsiccatum vide-
ri potest minimè, donec madefactum in aqua

Aleoticum.
Hec scribendi
genera exem-
plis illustrat
clarissimus
vir Adolphus
à Glauburg,
Patricius
Francofor-
diensis, in li-
bro Polygra-
phico.

frigida cernatur. Tertium genus vocatur
Aleoticum, quod est multiplex & varium,
tam in forma quàm in materia, habetq; mo-
dos penè innumerabiles occultè scribēdi. Eius
autem scriptura fit in charta vel sine charta,
cum nemilua & cala, cum raphocam lapolce,
alijsq;

alijsq; rebus diversis. Scribuntur item literæ
ac variis modis absconduntur & locis, & sub
race tabulata, sub rofirilacubior, in leopi, in
necoflas, in ceocali, locubat, in ratera, in lissi-
lia, & aliis similibus penè infinitis, &c.

NB.

Attentè lege,
qui ista lege-
re cum fru-
ctu desideras.

Ecce, Lector, quàm multis modis men-
tis tuæ conceptum possis nunciare amico
absenti, etiam sine literis, atq; ipso nesciente
qui officium gerit nunciantis, quod fortas-
se voluit Trithemius, dum in hoc libro vult
literas posse mitti *sine nuncio*, id quod etiam
supra monuimus. Atq; hinc Trithemius in
dicto libro tertio, de vario motu planetarū,
& interpretatione tabularum, fermè ad fi-
nem, vult vti *operantem Encausto*, non *com-
muni*, quale antea loquens de literis visibili-
bus retulit, *sed ad hoc*, vt ait, *nostro modo præ-
parato*. Esse verò *ἐγκαυστική* siue Encausticen
genus picturæ, quod adhibito igni fiebat,
coloribus scilicet adustis, & cera igni resolu-
tâ, Calepinus ex Apulio & Plinio refert. Hinc
Trithemius ait in Epistola ad Bostium, cui,
quid steganographia doceat, scribit his ver-

bis; quam epistolam inferius totam referemus: *Secundus Liber* (planè puto esse hunc tertium. Nam octo libros hac de re inchoarat, quos nunc, mutato consilio, ad quatuor redigit) *multa mirabilia continebit. Per ignem videlicet* (ecce per ignem) *in hac arte possum mētis meae conceptū notum facere artem meam scienti, ad quantamcūq; distantiam, ad centum milliaria, vel plura, securè sine verbis, sine scriptis, sine signis, per quemcūque nuncium, qui si comprehensus in via fuerit, si interrogatus etiam per tormenta durissima, nihil potest fateri de nuncio meo, quia nihil sibi penitus constat de illo. Quicquid occurrat, nuncium meum semper manebit occultum, nec omnes totius mundi homines si simul essent congregati, possent illud vestigare virtute naturali, &c.* Vide infra in epistola ad Bostium. Atque hoc super tertio libro Steganographico Iudicium esto.

*Tertius liber
Steganographiae
imperfectus.*

Quod si quis dixerit, librum istum ab authore imperfectum & mancum posteritati relictum, adeoque mirum non esse, si ad
eius

eius intelligentiam, absente præsertim Clauui, peruenire nequeamus, is re vera vt non præter rem, ita neq; præter mentem Trithemij hoc dixerit. Nam ipse Trithemius ad Rogerium Sicambrũ, qui titulos lucubrationum Trithemianarum petierat, inter alia ita scribit: *Magnum post hæc & nimis arduum opus Steganographicum mirabilis adinventionis in octo libros partiendum scribere sum adoratus; cuius primum quidem librũ & secundum ad finem usque perduxi: Tertium verò mancum & reliquos omnes dimisi usq; in hunc diem omnino sepultos, multiplici consideratione persuasus, cum & labor sit magnus, & forsitan retributio parua. Maneat ergo imperfectũ sicut iacet, donec aliud persuadeat utilitas.* Idem fermè dicit in Epistola ad Nicolaum Phorcẽsem, & alibi passim in suis Epistolis ad familiares. Et reuera, quàm fuerit fluctuans, & multiplici consideratione persuasus, ne facile prodire in publicum pateretur opus Steganographicum,

Anceps Trithemius de editione suæ Steganographiæ.

phicâ ad Maximilianum Cæsarem; sed vel
maximè ex Epistola ad Ioannem Capelle-
rium Mathematicum Parisiensem constat
cui ita scribit: *Steganographiam verò meam,*
cuius primos duos libros in Colonia vidisti
nescio si unquâ in lucem editurus sum, trium
intuiturationum. Prima ratio, quæ me ab
eius editione retrahit, est futuri consideratio
& timor verisimilis mali, quod per abusum
pravorum hominum contingere posset, cum
nostris inuentis, mali, non minus uterentur
ad malum, quàm boni ad bonum. Secunda est
maximi laboris intentio & parvæ mercedis
retributio. Nam, ut vidisti, opus est arduum
& acutissimæ speculationis, quod sine labore
maximo nequeat consummari. Et quæ tanti
laboris retributio, nisi auri forsitan pondus
modicum, quod transitorium est, & ob id à
Christiano monacho potius contemnendum?
Pro mercede temporali nunquam mihi fuit
animus laborandi, qui me vocatû in vineam
Regis cōspicio sempiterni. Tertia verò causa
est, indoctæ plebis æstimatio, quâ omne, quod
non

non intelligunt, malis artibus adscribunt. Nihil adhuc scripsi, de quo meritò quispiam possit admirari, nihil feci stupendum, & tamen vulgi opinionem patior, dum MAGVM me plerique arbitrantur, asseuerantes me suscitasse mortuos, euocasse ab inferis demones, prædixisse futura, furesque reduxisse carminibus & ligasse Latrones. Quæ omnia CONFICTA & EMENTITA nec feci unquam nec cogitavi, &c. Et paulò post: Quid putas de me opinabitur stulta hominum indoctorum futura temeritas, cum Steganographiam in lucem produxero, quæ talia de me cõfinxit mendacia, cum nihil adhuc viderit arcani? Quamuis non magnifacio hæc garrulamenta imperitorum conscientie testimonio cõtentus: dare tamen occasionem suspicionis male, quantum fuerit possibile, non intendo, &c.

Ecce quàm fuerit mens conscia recti, & quàm sibi timuerit bonus Trithemius, ne quempiam suo hoc opere, præsertim indoctos & imperitos, offendat, qui de tam bonis & sanctis studiis audent sinistrum ferre

iudicium, quæ tamen intellectu minimè prehenderunt. Sed iam ad vtilitates horum librorum transeamus.

*Vtilitates li-
brorum Po-
lygraphico-
rum & Ste-
ganographi-
corum.*

*Prima Vti-
litas.*

Secunda.

Sanè, quæ vtilitates & commoda ex hoc scribendi genere rectè vsurpato prouenire possint, Trithemius ipse in sua præfatione polygraphiæ præfixâ ad Maximilianū Imperatorem perpulchrè, licet ex parte obscurè, docet. Et licet vtilitates illas plerasque ad Polygraphiam referat, possunt tamen, & ad Steganographiam non incommodè referri. Prima ergo, inquit Trithemius, vtilitas est, quòd consummata huius operis intelligentia modum indigenti dat facilem, pro mentis tuæ arcanum tutò, secretè, ac sine aliqua suspicione quorumcunque intuentium notum faciendi artis industriam scienti, quàm latissimè fuerit opus ad quamlibet locorum distantiam sermone regulatā. Quod latet in his, Steganographiæ opus eruit, quæ nec literas nec nuncium requirit arcana, quæ ferat sciētem. Rem aliter quàm est, ne capias. Secunda vtilitas est, quod ministe-

nisterio huius operis in parui temporis spacio, hominem latini sermonis ignarū, modò literas tantū legere ac scribere nouerit sub linguā maternā, docebis sub latina lingua vt volueris ornatē vel concinnē scribere, omniaque voluntatis suæ arcana mysteria celare, abscondere, artemq; scienti quā placuerit, latissimē nunciare tutō, secretē, & absque suspicione. Iterum præmoneo, ne aliter nos intelligas pollicitos, quā pollicemur. Tertia vtilitas, quod Romani sermo-
Tertia
nis imperitum, non solū in paucis docebis horis quod pollicemur scribere ac legere sed etiam intelligere, si prudenter munus officij adhibueris, quod non sine rationabili causa nos duximus reseruandum. Scribet enim artis nouæ discipulus quam non nouerat linguam, & latinum sermonem sub institutione regulatā compositum, intelliget, interpretabiturq; si iusseris, ipse de verbo sufficienter ad verbum. denique ad omnes mundi res atque negotia hæc institutio potest ampliari. Quemadmodum ista fieri

poterint, si quis ex me scire voluerit, in primis talem se præstare meminerit, ut accipere mereatur. Non enim omnia debentur omnibus, sed alter alteri est præferendus.

Quarta.

Quarta utilitas est quòd per ampliationem similitudinis rei acceptæ, omnia ista in quâlibet possunt linguam extendi, reducto instituyente binario ad unitatem. Quod tamē haud passim quilibet hominum potest, sed ille tantum, quem, Deo præueniente suâ gratiâ speciali, ars & natura dignificârunt.

Quinta.

Quinta utilitas, quòd imitatione similitudinis communicare possumus artem inuentionis nostræ scienti quæcunq; mentis nostræ arcana, quantumcunq; volueris abundè, multipliciter & latissimè, variis modis, qui ab alio nullo sciri poterunt vel notari. Datur isthic multiplex sine voce locutio, per quam tutò, securè, latissimè, omni suspicionem remotâ, mentis nostræ conceptiones vniuersas, quantumlibet arduas, scientibus artem plenissimè indicare poterimus. Et hæc inuentio miranda progressionem habet

innu-

innumerabiles omniumque mysteriorum
capaces. Sexta utilitas est, quod per intelli- *Sexta.*
gentiam huius operis quamlibet metathe-
sim siue transpositionem literarum regula-
tam inuenire poteris, easque nihilominus
sic formare, quod solis noscentibus artem,
& alteri penitus nulli subseruiant in mun-
do. Et magna vis est metatheseos formæ si-
mul & operationis, quæ & plures habet
modos, & multipliciter variatur. Septima *Septima.*
utilitas est, quod per intelligentiam huius
voluminis maxima datur facultas cupienti-
bus ad ampliandam sine labore memoriam,
quotiens minutiarum semina debitis gra-
dibus collocantur. Omnia propter causam
bonitatis latent arcanis verborum atque fi-
gurarum inuoluta, quæ si quis intelligere
plenius optauerit, reuocet in mentem quo-
niam labor improbus omnia vincit. Mihi
etenim satis fuerit, artis inuenisse principia,
modumque tradidisse scribendi symbolicè *NB.*
rudem, & ex proposito informem. Nam ut
cultiora nostra formarentur inuenta nec

tempus erat, nec ratio, ne mel nauscantibus vomitum, aut veritas odium pareret indignantibus. Omne tempus suis apreciandū est meritis, & porci non sunt vnionibus exornandi, nec pretiosis onustādi margaritis. Importuna sunt omnia, quæ moribus & tempori non concordant mortalium quibus ingeruntur. Multa fuerunt ingenia hominum nobilissima temporibus alienis, & plura inueniuntur noua quotidie fermè temporibus non propriis.

Quid egregio Velificatori Bartholo sub Innocētio Papā Octauo conduxit nauticæ artis miranda inuentio, quam in quodam libello venalem ducatis centum millibus pollicetur, cum nec ipse Pontifex summus, nec Veneti, nec Ianuenses, quibus rem suam proposuit emendam, pro modico saltem cum illo dignarentur conuenire? Mensibus enim triginta, nauem arte suā in medio maris posse seruare illæsam, refarcire fractam, atq; proiecta quæque in profundum sine periculo reuocare promisit. Sed nemo cura-

curavit. Nec me fugit, multos cum Nasone ingenio periisse suo. Satius est igitur scientię ponere modum, quàm sine fructu se odio & detractiōi exponere multorum, quibus familiarius est scientiam quamlibet contemnere, quàm didicisse. Hęc Polygraphicus Auctōr de vtilitatibus Polygraphiæ & Steganographiæ.

Sed prodi tandem, Trithemi, prodi & tuam causam à tanta labe, tamq̃; atroci iniuria Vindex ipse defendito. Reuerendissimus & Doctissimus Vir Ioānes Trithemius viuis adhuc & antequam sæpè nominatū opus Steganographiæ publicæ luci daret, cepit quorundam inuidorū seu potius imperitorum hominum, præsertim cuiusdam Bouilli dentibus adeò morderi, vt etiam in sui defensionem apologeticum ediderit (quod vtinam præ manibus esset. nam ad hanc apologeticam defensionem non parum faceret) & opus illud Steganographicum omninò tenebris mandare decreuerit. Rem totam sic narrat Trithemius in præfatione

*Trithemius
ipse se defendit.*

Apologia Ioannis Trithemij in Carolum Bouillum, ea, quæ nō intellexit, temerè calumniantem.

Verba Trithemij.

tione Polygraphica ad Maxilianum Cæsarem: Ad memorati, inquit, Principis & domini Electoris, Philippi Comitis Palatini, Bauariæque Ducis, instantiam, ego Ioannes Trithemius, nunc Abbas monasterij S. Iacobi apud VVirciburg, tunc verò D. Martini præsulis in Spanheim Moguntinæ diocesis, octo mysteriorum libros in Steganographia scribere cepi. Me autem in tertio iam libro eiusdem operis lucubrationem continuante, res contigit, quàm breuiter, si potero, sum dicturus. Anno dominicæ Natiuitatis Millesimo Quadringentesimo nongesimo nono, Indictione Romanorum secundâ, sciscitanti per Epistolam Arnoldo Bostio Carmelita Gandauësis Oppidi, quid noui ederem, quibusue studiis occuparer, alterâ Palmarm die per mercatores vt amico rescripsi, me habere sub incude nouum & mirâdum Steganographiæ opus, & quid in singulis contineretur libris, per ordinem reueraui, his verbis: In manibus iam habeo grande Opus, quod si vnquam fuerit publicatum,

*Ex epistola
ad Boltium.*

catum, quod absit, totus mundus mirabitur, cuius primi libri titulus est: STEGANOGRAPHIA. Erunt autem quatuor libri, qui libet ad minus centum capitulis distinguentur. Incepi hoc opus ad instantiam vnius magni Principis, quem nominare nō opus est. Quæris, quid hoc opus docet? Maxima docet, omnibusque nescientibus stupenda & incredibilia, quæ à seculo nunquam sunt audita. Primus enim liber continet plusquā centum modos occultè scribēdi, quicquid velis sine omni suspitione, sine literarum transpositione, sine omni timore, ita vt non sit homo in Mundo, qui naturali industriâ scire vel suspicari quidē possit, quid in meis literis contineatur, præter eum, qui artem nouit ex me, vel ex eo, quem ego docuero. Verba sunt plana & familiaria, omni suspitione carentia, sed intentionem meam nemo sine arte percipere poterit in æternum, quantumcunq; sit doctus, & est res verè stupenda. Secundus liber multò mirabiliora continebit. per ignem videlicet in hac arte

Hanc epistolam refert Adolphus à Glanburg, Patricius Francofordiensis in libro Polygraphico.

possum mentis meę conceptum notum facere artem meam scienti ad quantamcunque distantiam, ad centum miliaria vel plura securè sine verbis, sine scriptis, sine signis, per quemcunque Nuncium, qui si comprehensus in via fuerit, si interrogatus etiam per tormenta durissima, nihil potest fateri de nuncio meo, quia nihil sibi penitus constat de illo; quicquid occurrat nuncium meum semper manebit occultum, nec omnes totius mundi homines, si simul essent congregati, possent illud vestigare virtute naturali, &c. Voluntatem quoque meam indicare possum sedenti in carcere artē scienti etiam longè absens, quantumcunq; custodiatur, etiam si tribus miliaribus sub terra federet. Et hæc omnia latissimè & vniuersaliter, quando & quotiescunque voluero possum *Naturaliter sine aliqua superstitione vel adiutorio spirituum quorumcunque*. Mira sunt, fateor, sed audi mirabiliora. Tertius liber docet artem, per quam possum hominem idiotam, scientem tantum linguam maternam,

Tanta pollicetur
Tribemini.

nam, qui nunquam nouit verbum Latini sermonis, in duabus horis docere, scribere, legere & intelligere latinum satis ornatè & disertè quantumcunq; voluerit, ita vt quicunque viderint eius literas, laudent verba, intelligant Latina composita. Quartus liber continet multa stupenda experimenta, *sed purè naturalia*. Mentem videlicet meam indicare possum sciēti artem meam inter edendum vel sedendum cum aliis, sine verbis, sine nutibus quàm latissimè voluero, etiam inter loquendum, prædicandum, ludendum in organo vel cātandum, sine impedimento actionis alterius cuiuscunque, ita vt prædicando bona & sancta, indicem, non verbis, non signis, non nutibus, cuicunque scienti latissimè quicquid voluero, etiam clausis oculis, & alia multa quartus liber continebit arcana, quæ non sunt in publicum proferēda. Mirantur hæc omnes qui audiunt, è quibus multi sunt Viri Nobiles atque Doctissimi, existimantes ista aut esse impossibilia, aut penitus super-

Protestatio
Trithemij.

naturalia. His ego tibi que respondeo, quod multis respondi, multa naturaliter esse possibilia, quæ nescientibus vires naturæ impossibilia, vel etiam supernaturalia videtur. Et ecce coram Deo meo loquor, qui omnia nouit, quod ea, quæ prædixi, miranda multo sunt excellentiora, profundiora & maiora, quàm ego scribere, aut tu credere possis, & tamen *omnia sunt purè naturalia sine deceptione aliquâ, sine superstitione, sine magicâ arte, sine inuocatione, seu ministerio quorumcunque spirituum.* Hæc ideò dixerim, vt si fortè aliquando rumor ad te peruenerit, me aut scire aut posse miranda, non me Magum dico existimares, sed Philosophum. Nam quod Alberto Magno, profundissimo rerum naturalium scrutatori contigit, vt propter miranda, quæ occultâ virtute naturæ operatus est, Magus à vulgo sit habitus, mihi sum certus, similiter contingere posse. Ecce coram Deo quia non mentior, neminem ista adhuc docui, quamuis multi promittentes magna, sæpè rogârint, præter vnum Prin-

Principem, cui scribo, quem de possibilitate artis manifesto argumento feci certiore: nec decet ista alios scire, quàm Principes, alioquin multa per ea fierent mala, traditiones, deceptiones, fornicationes, & alia quæcunque vellent homines mali. Sed benè vententes arte, multa per eam bona Reip. facere possent. Possum autem ista omnia docere in omni linguâ totius mûdi, quam nunquam audiui. Hæc tibi Bosti propterea significare volui, ne me crederes otiosum, &c. Verùm (pergit Trithemius) priusquàm hæc Epistola mea peruenisset Gandauum, Bostius in diebus Paschalibus è vita migravit ad Christum. Cuius loci P. Prior literas accepit, aperuit, legit, promissorumq; nouitate (vt reor) attonitus, multis aliis rogantibus legendas & rescribendas communicauit. Hinc est factum, quod ipsa Epistola mea breui tempore per totam penè Germaniam & Galliam diuulgata, sæpiusque à pluribus rescripta, multos etiam doctissimos Viros conuertit, in stuporem & admirationem, vsq; adeò, vt

NB.

*Finis epistole.
Pergit Trithemius.*

*Varia iudi-
cia hominum
de Trithemio.*

quid cum veritate sentire deberent, de me
hæsitarent. Ex his fuere nonnulli, qui meas
in dictâ Epistolâ pollicitationes constanter
asseuerarent friuolas, impossibiles atque
mendaces, & à me inanis gloriæ causâ im-
pudenter excogitatas. Alij verò dicebant:
Magna & admiranda pollicetur iste Abbas
Trithemius, quæ si potest, non aliter quàm
dæmonum ministerio potest, cùm naturæ
metas procul videantur excedere. Si verò
non potest quis eum dubitabit esse menda-
cem, & ab omnibus Viris bonis & doctis
meritò refutandum? Sed absit procul vtrum-
que à me, quoniam naturalia promisi. Om-
nium verò incognita mea temerè iudican-
tium, maximè temerarius & iniquissimus
rerum æstimator tandem prorupit in me-
dium, Carolus Bouillus, natione Picardus,
qui cùm superioribus partibus Alsatiæ per-
agratis, ad me gratiâ hospitij venisset in Spā-
heim per Treuiros rediturus in Galliam, quā
poteram humanitate, ipsum tractavi, &
omnia hospitalitatis beneficia, quamdiu
mecum

mecum fuit, hilari vultu exhibui. Cumque, ut fieri solet inter amicos maximè literarum studiosos, omnia mea gratissimo hospiti exhibuissem videnda, cū aliis se obtulit etiam memoratū opus Steganographiæ, nec dum eo tempore consummatum. Vidit Bouillus, & obiter legit, mente aliunde occupatus se adinuētum mirari dixit, laudauit, nec, quo intelligeretur modo, curauit. Vnde cū non peteret intelligentiæ Clauem, nihil eorum quæ continebātur ipsa lucubratione nostra, meruit audire vel percipere. Reuersus post hæc in Galliam, malum nobis pro bono reddidit, & Christianæ fœdus amicitiae turpiter violauit. Interrogatus enim per dominum Germanum de Ganay, communem amicum, postea Episcopum Aurelianensem, quid apud me reperisset vidissetque in Spanheim, falsa pro veris, mendacia pro beneficiis rescripsit, damnans & temerè iudicans ea, quæ comprehendere intellectu minimè valebat. Nam cū doctrinæ sibi palmam inuidiā & mēdacio crederet

*Bouilli in
Trithemij
malignitas.*

*Trithemius
contra Bouil-
lum se tue-
tur.*

*Protestatio
Trithemij.*

deret fore conferendam, Epistolam ad me-
moratum Virum doctissimū, falsitate, men-
daciis, iniuriis & cōtumeliis multis plenam
rescripsit, in quā nō intellectæ Steganogra-
phiæ mentionem faciens, me prauis artibus
deditum, Magum, Necromanticum falsò,
mendaciter, & nimis iniuriosè temerariā
præsumptione proclamat. Cuius menda-
cissimis iniuriis & blasphemis, Deo mise-
rante, breui taliter sum responsurus, quò in-
telligat omnis posteritas, & me innocētem,
& Bouillum impium, crudelem & temera-
rium esse in hac parte mendacem: *Constan-
ter affirmo, veraciter dico, & confidenter in
animam meam iuro, cum demonibus, prauis
ac perniciosis, magicis vel necromanticis ar-
tibus me nullum unquam habuisse commer-
cium, sed omnia & singula, quæ vel scripsi vel
scripturum me sum pollicitus, pura esse, sana,
naturalia, & Christianæ fidei in nullo peni-
tus aduersa. Vnde non vereor mea promissa
coram Viris bonis & doctis, quando & quo-
tiens opus fuerit, dare examini, quorum de-
termi-*

terminationi, nullatenus intendo reluctari.

Quòd hāc Bouilanae temeritatis historiam
huic præfationi meæ interposui, causa ra-
tionabilis fuit, vt intelligant omnes matu-
ro factum consilio, quòd hætenus manet
in tenebris opus Steganographiæ sepultum,
nō quòd temeraria Bouilli iudicia metuam,
sed ne causam pluribus videar dare simili-
bus de me similia suspicandi. Enimuerò
quantum ad me attinet, mallem æmulos
meos placare silentio, quàm literis irritare,
vel scripturis ad insaniam prouocare. Satius
enim iudicaui, omnia mirabiliter inuenta
perpetuo damnare silentio, quàm magicæ
vel necromanticæ perniciosæ superstitionis
notam, falsâ etiam hominum æstimatione
incurrere. Lateat ergo Steganographia in te-
nebris, nec fiat Bouillanae societati mendaci
communis, quæ de rebus iudicare consue-
uit incognitis, & deprauare famam boni
Viri sola libidine prauitatis. Veruntamen
cohortantibus amicis, vt cum Bouillo in-
telligant æmuli nostri, quàm temeratam &

*Cunctatio
Trithemij in
Stenographia
edenda.*

*Trithemius
statuerat
Steganogra-
phiam pre-
mere ad de-
uitandas ca-
lumnias.*

ementitam nobis iniuriam fecerit (manente suis in terminis Steganographiâ) subiectum opus, quod Polygraphiam nuncupamus, per sex libros distinctum, in lucem edere consentimus. Legant qui volunt, & sine stomacho legant hoc volumen amici, cuius cum latentia mysteria intellexerint omnia, ipsi absque invidia sint Iudices, naturalia sint an superstitiosa. Scio enim & certus sum, omnia esse sincera, pura, naturalia & ab omni studio superstitionis malæ remota. Quotiens autem sermo præcedit obscurior, ea fit ratione, ne gladio defensionis vesanus abuteretur ad interitum, quem animo & mente sanus ad sui defert munimentum. Nihil tamen propterea in eâ continetur mali, cum bonis etiam rebus in malum abutantur peruersi. Quisquis autem hanc editionem nostram condemnare præsumperit, ipse sibi cōscius est & testis, quod eam nūquam veraciter intellexit. Cælantur sub ænigmatibus mysteria, ne bacuceis fiant bubonum arcana quomodolibet manifesta.

sta. Si quem hæc scire delectat, remotâ pro-
cul inuidiâ lector accedat. *Sum enim Chri-* *Protestatio*
Trithemij.
stianus, sum Presbyter, sub normâ diui P. Be-
nedicti & monachus; Christum diligo, & qua
possum sinceritate mētis deuotus semper ado-
ro. nulla mihi sunt, nulla fuerunt, & prote-
ctore Deo nulla erunt cum demonibus com-
merciâ, nulla in magicis, necromanticis seu
profanis artibus studia, nulla occupationes,
nulla documenta. Qui de me aliter sentit, ma-
lè sentit, iniuriam facit, & apertum Boulli
mendacium defendit.

Item cap. 32. seu vltimo libri primi Ste-
ganographiæ, circa finem inquit: Magna si-
quidem huius artis mysteria non nisi à stu-
diosissimis Viris penetrari possunt, illis vi-
delicet quos amor secretorū & natura pro- *Quinam apti*
ad secreta
Trithemia
perscrutanda.
moueat ad perscrutandum, & qui desiderio
scientiæ consequendæ nullum subire labo-
rem honestum & possibilem recusent. Ho-
mines autem pigri obtusi que ingenio, &
quos nec amor incēdit ad studium secreto-
rum sapientiæ, nec natura inuat, cū hanc

nostræ adinventionis artem secretissimam
intelligere nequiuerint, non nobis impu-
tandum, sed suæ potius socordiæ, pigritiæ,
& malitiæ adscribendum intelligant, quip-
pe qui aut voluptatibus carnis mundiali-
busq; curis immersum habentes ingenium,
his perlustrandis cùm diligentia vacare ne-
queunt, aut se iam sapiētes aut doctissimos
arbitrantes, nostras compositiones tãquam
indignas suis lectionibus contemnunt. Ad-
erunt etiam nonnulli ita pristinis alienisq;
traditionibus consistere assueti, vt quicquid
in illis non didicerint, aut impossibile aut
superstitiosum arbitrentur. Nihil iis ad hu-
ius profundæ artis scientiam ineptius, qui
aut nolunt aut nequeunt altissima eius spe-
culari. Cæterùm eos qui & apti & volunta-
rij sunt studere in hac arte (si qui futuri sunt)
vt proficere possint, in fine huius libri pau-
cis admonere statuimus. Cùm primis mo-
nendi sunt, quatenus artem ipsam semper
teneant occultam, ne prauorum manus &
notitiam penetret, qui multa & execranda
scclera

scelera per ipsam facerent. Nam etsi ars ipsa per se veraciter sit bona, tamen eius practica non minus ad malum per impios, quàm ad bonum conduceret per bonos. Maneat ergo inter bonos secretum, quod noceret inter malos publicatum. Nec tamē scientiam istam boni propterea debebunt contemnere, quia malis ad malum proficit, sicut nec gladium spernit, qui hominem prosternit. Ne autem hoc magnum secretum, inquit, in procœmio ad clauem Steganographiæ, in aures imperitorum aut prauorum hominū deueniat, *Lector quicumque futurus es, per* ^{Cupit Trithemius suā} *nomen DEI* ^{artem non} *ineffabile, ac per sanguinem* ^{temere pro-} *domini nostri IESU CHRISTI Salvatoris* ^{patori.} *fidelium animarum, moneo, rogo, & adiuro, ut hanc scribendi scientiam nulli pandas indigno, impudico, carnali, seni malitioso, quoniam multa mala per eam fieri poterunt inter homines, adulteria, fornicationes, homicidia, & traditiones, si, quod absit, manifestata fuerit. Nam sicut bonus & honestus homo voluntatis suę secretum alteri ar-*

tem scienti quoties necessarium fuerit, pro
utilitate priuatâ vel communi, securè absq;
aliquâ suspitione cuiuscunque notificare
potest & exprimere; sic peruersus, impudi-
cus, & carnali amore cæcatus, voluptatis suę
consentaneæ personæ quantumcunq; im-
pudicè, turpiter & libidinosè suum malum
desiderium per honesta, pudica & sancta
verba, determinando locum, tempus &
modum conueniendi, quàm latissimè po-
tuerit absque suspitione aliqua significare.
Sed obiiciat mihi, Aliquis, inquit Trithe-
mius ibidem paulò ante finem, diceret: Si
hâc tuam scientiam volebas esse occultam,
cur eam literis commendare voluisti? Huic
ego, si respōdendum fuerit, dico, quia opti-
mo Principi hanc occultare scientiam nec
debui nec potui, per quam clientes suos, de
quorum sum ego numero, à multis pericu-
lis valeat, si casus acciderit, liberare. Item in
præfatione libri secundi Steganographiæ,
inquit: Sed cum denuo spirituum mentio-
nem sim habiturus, rursus mihi reor esse
præ-

*Cur Trithe-
mius Stega-
nographiam
suam diuul-
gârit?*

præfandum; Nihil in hac arte nostra haberi
frivolum, nihil Evangelica traditioni, aut
Catholica fidei contrarium, nihil omnino tra-
di superstitiosum. Omnia enim quæ vel in
præcedente volumine diximus, vel in se-
quentibus dicturi sumus, naturalibus, lici-
tis & honestis sunt subnixa principiis, solis-
que peregrinis institutionibus velatū my-
sterium, & verba nominibus inuoluta spi-
rituum lectorem requirunt eruditum. Vti-
mur enim ministerio spiritus ad velandum
secretum, quod noceret reprobis publica-
tum, &c.

Optimè dicis, Trithemi, optimè tuam
causam agis, optimè te non tantum à mor-
daci Bouillo, sed etiam ab omni maleuola
lingua, aut præfente aut futura defendis. Sed
quid postremò in procæmio ad librum pri-
mum Steganographiæ dicas, audiamus.

Et ne quis, inquit Trithemius, huius O-
peris Lector futurus cum in processu sæpe
offenderit nomina, officia, ordines, differen-
tias, proprietates, orationes & quælibet
alias

*Solennis Tri-
themij pro-
testatio.*

alias operationes spirituum, per quorum intelligentias hæc secreta huius scientiæ omnia clauduntur & aperiuntur, me Necromanticum & Magum, vel cum dæmonibus pactum contraxisse, vel qualibet alia superstitione usum vel utentem credat vel existimet, necessarium duxi & opportunum, famam & nomen meum à tantâ labe, iniuriâ, culpâ & maculâ solemnî protestatione in hoc prologo cum veritate vendicando præservare. Dico ergo, & coram omnipotenti Deo, quem nihil penitus latere potest, & coram IESU CHRISTO unigenito filio eius, qui iudicaturus est vivos & mortuos in veritate dico, iuro & protestor: Omnia & singula, quæ in hoc opere dixi vel dicturus sum, omnesq; huius scientiæ vel artis proprietates, modi, figura, operationes, traditiones, receptiones, formationes, adinventiones, institutiones, mutationes, alterationes, & uniuersa quæ ad eius speculationem, inuentionem, consecutionem, operationem & practicam, vel in parte vel in toto pertinent, & omnia quæ in
hoc

hoc nostro volumine continentur, veris, Catholicis & naturalibus principiis innituntur, suntque omnia & singula cum Deo, cum bona conscientia, sine iniuria Christiana fidei, cum integritate Ecclesiastica traditionis, sine superstitione quacunque, sine idololatria, sine omni pacto malignorum spirituum explicito vel implicito; sine suffumigatione, adoratione, veneratione, cultu, sacrificio, oblatione demonum, & sine omni culpa vel peccato tam veniali quam mortali, suntque omnia & singula cum veritate, rectitudine, sinceritate & puritate. Vt huius adinventionis scientia & practica ad bonum usum non dedeceat Virum sapientem, Christianum bonum atque fidelem. Nam & ego Christianus sum, & monastica conversationi voluntarie addictus, cupioque non aliter vivere & conuersari, quam verum deceat Christianum & Monachum sub regula D. Patris Benedicti professum, ipsamque fidem Catholicam, secundum traditionem S. Romane Ecclesie suscepi à cunabulis, Baptizatus in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti,

quam cum ipsa & vniuersali Christianorum Ecclesia teneo, credo, & q̄ diu vixero, cū Dei auxilio semp inuiolatam firmiter seruās, corde, ore & opere tenebo, nec vnq̄ ab ipsa deuiare quacunq; occasione intendo. Procul ergo sit à me aut discere aut docere aliqd, q̄ sit Christiane fidei & puritati contrarium, sanctis moribus noxium, aut regulari proposito quomodolibet aduersum. Deum timeo & in eius cultū iuravi, à quo nec viuus, nec, vt confido, mortuus separabor. Hanc protestationem meam non sine causa toti huic operi nostro præposui, propterea q̄ nouerim plures esse futuros, qui, cū ea, quæ scripsimus, intelligere nequeant, ad iniurias conuersi bona & sancta studia nostra malis artibus aut superstitiosis adinventionibus sint concessuri. His cū futuri sint, & omnibus quicunque hæc nostra synthemata sunt lecturi, attentè supplicamus, vt si hanc secretam traditionem nostram intellexerint, perpetuò seruent occultam, nec mysteria tam miranda transfundant in publicum. Si verò non intellexerint

xerint (quod multis scimus futurū) discant prius quā reprehendant. Enimuerō temerarium se iudicem ostendit, qui, prius quā causę veritatem agnouerit, profert de ea sententiam. Discite prius hanc artem & postea iudicate, quam si nequiueritis intelligere, non ipsam, quia bona est, sed obtusa ingenia vestra reprobate. Scio enim & certus sum, neminē sanę mentis hoc opus nostrum posse reprehendere, nisi ipsum contingat penitus ignorare. Eos autem quibus familiarius est sapientiam spernere, quā didicisse, nec opto nec vellem hæc mystica nostra penetrare. Hæc in sui defensionem Trithemius.

Audisti credo, quisquis Magiæ Trithemium superstitiōis aut tacitè aut expressè incusas, solemnem hanc eius & planè Catholico Viro dignam protestationem, audisti defensionem, audisti quantum roget, quantum contendat, ne ipsum Magum aut Necromanticum vel vllis superstitionibus vsum crederes, quod vtiq; tam crebrò tam-

que sollicitè non faceret, si prauis eiusmodi artibus vnquam deditus fuisset. Nemo ergo mortuo iniuriam faciat, viuis quam fecit nemini. Cogitet quisque omnia & singula à Trithemio obscurius tradita, ob certas & sæpe nominatas causas esse tradita, & caueat, ne cum Bouillo aliisque hanc artem nescientibus & temerè iam olim condemnantibus, iustam Trithemij censuram mereatur. Atque hæc quæ Trithemius ipse in sui defensionem Vindex dicere habuit, attulisse sufficiat. Ex laribus nostris
Claustralibus anno

1615.

FRAG.

FRAGMENTVM
EX LIBRO JO-
ANNIS TRITHE-
MII OCTO QVÆ-
STIONVM AD MA-
XIMILIANVM
CÆSAREM.

EX LIBRO JO.
ANNIS TRITHE
MILIOCTO QVAE
STIONVM AD MA
XIMVM ANVM
CHESM.

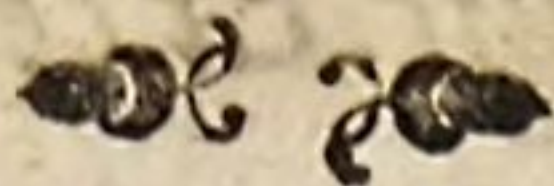

Ad Lectorem.

Dolet, amice Lector, admodum
 Reuerendus & doctissimus Pa-
 ter, Ioannes Busaeus, Societatis
 IESV Theologus, in epistola de-
 dicatoria sui voluminis Trithemiani ad
 Reuerendissimum & Illustrissimum Princi-
 pem, Archiepiscopum Moguntinum, sacri
 Romani Imperij per Germaniam Archican-
 cellarium & Principem Electorem, &c. quod,
 licet per multas, easq; vicinas & remotas, sua
 alienaq; ope, excusserit Bibliothecas non potis-
 erit tamen omnes nancisci Trithemij lucu-
 brationes, quas vel ipse in Ecclesiasticorum
 scriptorū Elencho, Chronicoq; Spanheimen-
 si, & Epistolis, veleris discipulus IOANNES
 DVRACLUSIUS uno ante obitum eius anno
 in epistola ad Nicolaum Hamerium data,
 accuratè consignauit. Et certè dolendum ma-
 ximè

ximè est, tam multa & præclara Tritheimij
 scripta uno quasi seculo ita esse abolita & ia-
 cere sepulta, ut eorum nec ullum quasi am-
 plius vestigium superesse cernatur. Incidit ta-
 men non ita pridem in fragmentum quoddam
 Tritheimianum (quod ipsum propterea
 fragmentum appello, quia iniuria temporum
 totum non exstat) seu Responsiones ad octo
 questiones Cesaris Maximiliani, quas etiam
 Ioannes Duraclusius Tritheimij discipulus
 in catalogo librorum Tritheimianorum re-
 tulerat; quod fragmentum quia rari & in-
 cundi argumenti est, illudq; nec P. Busæus, qui
 opera Tritheimi spiritualia sub uno volumi-
 ne, nec ante illum Marquardus Freherus,
 Consiliarius Palatinus, qui opera Tritheimi
 historica binis tomis comprehendit, suis vo-
 luminibus adiunxere, tibi hic, erudite Lector,
 ponere legendum discutiendumq; placuit, ut
 & illud ab interitu vindicarem, & te in-
 cunda simul lectione afficerem.

Vale & frue.

DE REPROBIS AT- QUE MALEFICIS.

Quaestio quinta.

Vinta serenissimæ celsitudinis
tuæ quaestio fuit ista, Quare ho-
mines impij, mali & reprobi
circa fidem, vt sunt illæ mulie-
res quas vulgò maleficas nuncupamus, spi-
ritibus queant imperare malignis, cùm viri
boni & fidei Christiane studiosissimi obser-
uatores, neq; bonis spiritibus imperare pos-
sint, nec semper malignis.

Ad hanc quaestionem ita me pridem
memini respondisse. In omnibus diuinæ
maiestatis operibus series & ordo pulchri-
tudinis est inuiolabilis æquitatis, quo sin-
gula conuenienter disposita, in eo, quem
acceperunt gradu perseuerant. Nam sine or-
dine proprio libertas arbitrij, quam creator

*Imperium
Maleficorū
in demonem
unde & qua-
le.*

L

omni-

omnium dedit hominibus, nulla impellitur violentia potestatis, quo minus semper maneat in ordine, quem à principio creationis suæ homo primus accepit: vnde nemo bonus inter mortales, nisi propriæ consilio voluntatis adiutus, per gratiam misericordis Dei, & nemo malus, nisi suâ sponte gratia destitutus propter obstaculum peccati, voluntatis autem rectitudine bonis spiritibus efficimur similes, si pietatem fidei quam habemus in Christum, sanctis & necessariis operibus comprobemus. Et sicut bonæ voluntatis consummatio bonos homines spiritibus pares facit angelicis, ita peruersitas impiorum, eos similes reddit demonibus. Vnde mali homines atque peruersi quanto amplius malitia propriæ voluntatis deprauati fuerint, tanto fiunt demonibus affectu similiores. Similitudine verò amicitiae familiaritas introducitur, ex quâ paulatim confidentia minoris in maiorem nascitur imperium siue sit verum siue astutiâ simulatum. Prauorum itaque homi-

minum, si quod imperium esse videtur in
dæmones, ex magnitudine prauitatis ori-
tur, quando videlicet affectus eorum vsque
adeò deprauatur, quòd concurrentium sibi
dæmonum malitiam volūtate reprobā vel
superant vel æquant. Non enim sunt dæ-
mones omnes malitia vel intelligētia pares,
sed est alius alio multum & astutior agilita-
te intelligendi, & deprauatā affectione lon-
gè deterior. Nam qui labentes è sedibus al-
tis terræ magis coniuncti, cauernas, spelun-
casq; inhabitant, cæteris profectò sunt ob-
tusiores, vsq; adeò quòd & gladios metuant,
& virgas, minisque moueri videntur terri-
tantium hominum: quemadmodum in
his cōtueri licet, quos energumenos appel-
lamus. Dæmones autem qui magis remoti
commorantur à terra, & subtilioris sunt na-
turæ, & rarius conueniunt hominibus: ho-
mines verò malitia pleni quanto magis in
voluntatis peruersitate profecerint, tanto
fiunt similiores dæmonibus, à quibus in fa-
miliaritatem admissi, iam deinceps effici-

untur audaces, accipiuntque super dæmones quorum familiaritate vtuntur, imperium non violentæ potestatis, sed fictæ simulationis. Dæmones enim, vt eos homines quos semel in deditionem acceperunt, voluntarios in eorum prauitate cõtineant, simulata se dominatione motos libenter se illis subiiciunt, & quòd sponte faciunt, quasi compellantur ad obedientiam fingunt. Nemo quippe verum super dæmones imperium consequitur, nisi quem fides in Dominum nostrum I E S V M C H R I S T V M per sanctitatis meritum fecerit Deo acceptabilem & amicum. Sic enim de verè credentibus in Dominum I E S V M scriptura dicit: Et eis dedit potestatem super omnia dæmonia. Imperant ergo dæmonibus homines mali, quos illis malevolentia similes, similitudo familiares, & familiaritas proprios fecit atq; subiectos. Quemadmodum si magno Principi (quod fieri sæpe contingit) seruorum quispiam humili natus loco diuturnâ familiaritate cõiunctus imperare dicatur, à quo
totum

totum quod postulauerit, sine contraditione assequitur; vt magis ipse dominum regere, quàm ab eo regi videatur: Iuxta hanc similitudinem homines mali & reprobi qui à dæmonibus in eorum admittuntur familiaritatem, & fiunt protractiore confidentiâ multum audaces, accipiuntq; simulatum in illos, ne dicam familiare imperium, quod prauissimæ voluntatis similitudine meruerunt. Vnde quicquid à dæmonibus sibi ex compacto implicito vel explicito concurrentibus expostulauerint, accipiunt: nisi quoties ordinatione diuinâ prohibiti, præstare nequeunt quod petitur. Nec tamen passim reprobis & malis ita concurrunt omnibus, sed illis duntaxat cum quibus interueniente compacto aliquo fœdera inierunt, vt sunt maleficæ mulieres, quæ homagium præstitere diabolo: & inuocatores illi dæmonum, quos vsitato vocabulo necromanticos vulgus nuncupat. Duo sunt genera hominum, qui dæmonibus imperare licitè possunt. Primum quidem illorum est

hominum, qui merito sanctitatis Deo dilecti potestatem ab ipso conculcandi caput antiqui serpentis acceperunt, quales in ecclesia primitiua fuerunt Apostoli, eorumque sequaces atque discipuli, de quibus in sancto Euangelio Dominus loquitur: in nomine meo dæmonia eiicient, & quia serpentes tollent. *Exorcista.* Secundum verò genus eorum est hominum, quibus ratione ordinis in ecclesia Dei conceditur, ut dæmones de hominū corporibus accepti potestate ministerij depellant. Et hoc ministerium exorcistis in ecclesia Dei committitur, quando videlicet à Pontifice ordinantur. Rursus sunt duo genera hominum, qui dæmonibus imperare cupiunt, quod quam illicitè præsumant iniquissimis conditionibus ostendunt. Primum genus perniciosissimū est maleficarum: quæ pacta ineunt cum dæmonibus & professione solemni præmissa in ius proprietatis perpetuumque obsequium dæmonum alicui semetipsas tradunt. Quanta mala hoc perniciosissimum genus hominū faciat in imperio

perio tuo, nemo est, Sapiētissime Cæsar, qui possit exprimere. Nam Deum in primis fidemque Christi, & sacrum baptisma negantes, se mente & corpore demonibus offerūt, homines & iumenta suis maleficiis infirmant, lædunt & occidunt. Non est morbus quem (permittente Deo) non possint inducere: quia cum se dæmonibus in obseruatione compacti fœderis famulatrices exhibent, illorum comparatione quicquid voluerint audent. Vnde non sunt vsquam tolerandæ, sed potius in loco omni funditùs exterminandæ omnium Creatore Deo sic præcipiente: Maleficos non patieris viuere. Maleficarum aliæ carminibus dæmones aduocant, aliæ precationibus & sacrificiis eos alliciunt, reliquæ nefandis rebus & cæremoniis eos prouocantes in adiutorium impietatis suæ trahunt. Mirandum igitur non est, quod maleficæ dæmonibus imperare videtur, quibus pietate peruersæ voluntatis factæ sunt similes, & mutuâ conuersatione in malum humani generis concordēs. Secundum

dum genus prauorum hominum dæmonibus imperare volentium illorum est, quos vulgò Necromanticos appellamus, qui artes profitentur execrationibus plenas, quibus pollicentur se dæmones in circulū posse conuocare, vel in chrystallum siue vasa aliud inclusos palàm visibiles ostendere. Hi perniciosissimi homines pleni mendacio & superstitionibus tanta committunt mala, quāta bonus nemo posset excogitare. Nam vt in obsequium sibi dæmones alliciant, sacrificiis turpissimis plerunq; vtuntur, & expressum cum eis ineunt pactum: multos variosq; libellos circumferunt spurcitiis, impietate, ac mendacio plenos, veterumq; Philosophorum & Sapientum nominibus fallaciter inscriptos, quorum exhibitione incautos & curiosos plures decipiunt, & in foueam dæmonum secum trahūt. Promittūt magna & penitus incredibilia, quorum auditione homines in admirationem mendaciter suspendunt. Annulis, pentaculis, imaginibus, exorcismis & cōiurationibus, dicunt

dicūt se dæmones posse coartare malignos, vt in circulo vel in crystallo seu alio receptaculo visibiles appareant, & ad omnia interrogata distinctè respondeant. Hoc omnes quidem promittunt, sed paucissimi nostris temporibus inueniuntur, quibus maligni spiritus etiam malis per hunc modum obediunt, Deo id iustissima ratione nō permitte, ne curiositas hominum ad nouitates prona, contemptā religionē Christi, suffragia in necessitate postularēt à dæmonibus. Omnes autem quibus maligni spiritus aduocati coniurationibus necromāticorum obediunt, in eorum consortium per pactū explicitum vel implicitū sine dubio transferunt: reliquorum verò maior est numerus, quibus obedire maligni spiritus despiciunt, quamuis in profanis se necromanticorum artibus omni tempore non vereantur occupare. Et quia nostris maximē temporibus abundare cœpit iniquitas, & refriguit charitas multorum, isti maledicti ac mendacissimi homines nimium inualuerunt: & quā-

*Pernitiosum
genus homi-
num malefi-
corum.*

uis contemnantur à dæmonibus; nihilomi-
nus in suis perniciosis dogmatibus perseue-
rantes multos decipiunt. Crede mihi Cæsar,
quoniam hoc mendacissimum genus ho-
minum sacro imperio tuo valde est perniti-
osum, & ideò non minus quàm malefica-
rum scaturigo penitus exterminandum pol-
licentur magna, & mentiuntur omnia. E-
nimuerò cuncta quæ in libris eorum pro-
mittuntur, vana sunt & mentita: & nihil
præstant credentibus aliud, quàm dolos,
fraudes & subtilissimas deceptiones. Quòd
si quando videntur exhibere promissa, non
aliter quàm dæmonum id fieri cooperatio-
ne manifestum sit omnibus, à quorum cō-
sortio non minus est fugiendum quàm à se-
uissimis inferni cruciatibus. Occurrunt e-
nim plerunq; his necromanticis operatio-
nibus dæmones, & vt inuocatores suos in-
cepta perfidiâ pertinaces contineant, eis si
possunt rogata præstant: aliquando verò
coniurationibus inuocati comparere de-
spiciunt, & nihilominus inuocantium se-

men-

mentes abduxerunt. Est & aliud genus hominum non minus fatuum quàm superstitiosum, illorum videlicet, qui nullum volunt cum dæmonibus habere cōmertium, & nihilominus rebus vtuntur in operationibus vanis dæmonibus appropriatis, & ob id penitus illicitis. Putant enim characteribus magnam & occultam inesse virtutem, & ideò varios cōtra fidem Christi committunt errores: verùm, quia nō est huius temporis eorum recensere vesaniam, propositū nostrum prosequamur. Quare autem boni & iusti homines super dæmones non consequātur imperium, breuiter est dicendum.

Quemadmodum similitudo voluntatum, homines malos & impios pares facit esse dæmonibus, ita bonos & iustos dissimilitudo voluntatum eis reddit omnino contrarios: inter contrarios verò atque dissimiles nulla potest esse familiaritas, sed repugnantia potius cōtinua versatur & odium. Vbi autem nulla reperitur similitudine voluntatum contracta familiaritas, neq; con-

*Characteres
magici à Tri.
themio dān-
nati.*

*Boni dæmo-
nibus exosi
non fami-
liares.*

fidentia potest esse vnus ad alium, neq; mutus in operatione mirabilium concursus. Nec, tu Cæsar gloriose, homo cū sis, hominū moderator magnus & Princeps, quem piā tibi familiarem admittis moribus tibi omninò contrarium atque dissimilem, & tuæ voluntati iugiter reluctantem. Viri autem boni & recti quia prauissimæ voluntati dæmonum semper obnituntur, nequaquam in eorū possunt transire consortium, quibus nec volunt nec consentiunt esse familiares, sed eorum totis viribus refugiunt & detestantur occursum, & ideò fictum illud de quo dictum est, in eos non assequuntur imperium. Nusquam enim tuta familiaritas, quam voluntatum similitudo nulla præcessit: nec potest inter contrarios esse concordia, nec inter dispares voluntate cōstat amicitia: nec tamen omnibus malis & reprobis passim dæmones obediunt, sed illis duntaxat, quibus confœderantur pactis & obsequiis, & quos aliter nequeunt habere fideles inuocati libenter occurrunt, licet
sc

se compelli mentiantur. Mirandum itaque non est, optime Cæsar, quod maligni spiritus pravis atque peruerfis nonnunquam videntur obtemperare hominibus, quos, sicut diximus, & malevolentia similes & perniciēs in genus humanum fecit esse cōcordes. Sed procul sit ab omni Christiano, praua similitudine voluntatis velle imperare dæmonibus : quoniam si quis in hac vita malignorū spirituum habere consortium cœperit, in futuro cum eis sine fine ardebit. Sed quare boni & iusti homines imperare sanctis Dei angelis nequeunt, in quorum similitudinem bonæ voluntatis transierunt? Puto, ex prædictis facile quæstionis huius daretur solutio, si differentia intellectuum ad memoriam reuocetur. Quamuis enim plures in Ecclesia Dei sint homines constituti, quorum iustitia multis proficit ad salutem : paucissimi tamen vsque adeò nostris temporibus proficiunt, vt propter sanctitatis meritum vel metuendi sint dæmonibus, vel in consortium familiaritatis recipiantur

ab angelis. Hinc fit quòd homines nostræ
 tempestatis neque malignis spiritibus me-
 rito sanctitatis impetant, neque sanctis An-
 gelis familiares esse merentur: si qui verò in
 illum sanctitatis gradum profecerint, quo
 miracula facientes in Ecclesia, quemadmo-
 dum sancti quondam profecerunt, iam po-
 tenter & imperare dæmonibus possunt, &
 familiare beatorum spirituum habere con-
 sortium. Certum est enim, quòd sancti &
 Deo dilecti homines in primitiua Christia-
 norum Ecclesia maiora quondam bonorū
 operatione spirituum beneficia præstitère
 mortalibus, quàm prauorum hominum
 impietas maleficia dæmonum ministerio
 vnquam inferre potuisset. Multa enim
 potest miranda precatibus, quis-
 quis Dei cultor verus, si-
 milis euaserit An-
 gelis san-
 ctis.

DE POTESTATE
MALEFICARVM,

Quæstio sexta.

Sexta, inuictissimæ Maiestatis tuæ
quæstio fuit, Vnde potestas hæc
tanta maleficis, quâ patrare tam
multa, varia & miranda possunt etiam in v-
nâ horâ, qualia vel quanta nullus bonorum
facere posset in omni vita sua.

Ad hanc quæstionem si breuiter volue-
rimus respōdere, necessariò dicemus, quòd
omnis potestas à domino Deo est, sine quo
nihil potest omnis creatura. Dicit enim in
sancto Euangelio Christus: sine me nihil
potestis facere. Vnde manifestum est, quòd
omnis potestas faciendi aliquid hominibus
à domino Deo, & non aliunde conceditur,
siue bonum homines, siue malum operen-
tur: hinc sanctissimus Præsul Augustinus di-
cit, Voluntas Dei est prima & summa causa
omnium corporalium specierū ac motio-
num, nihil quæ fit in ista totius creaturæ am-
plissi-

*Vnde potestas
maleficorum
admiranda.*

plissima & immensa Rep. visibiliter, quod non de interiori, inuisibili atq; intelligibili aula summi Imperatoris aut iubeatur, aut promittatur, secundum ineffabilem iustitiam præmiorum atque pœnarum. Vnde non est dubitandum Cæsar, quòd potestas illa maleficarum, in qua mirandos (cooperatione dæmonum) horrendosque producunt effectus à domino Deo cōcedatur, cuius voluntati nemo potest resistere, & sine cuius influxu nec manū homo potest mouere. Concludunt enim sancti doctores, quòd neque dæmones, neq; maleficæ quicquam facere possunt, siue hominem lædere siue iumentum, nisi omnipotens Deus velit, consentiat, potestatemque concedat, vt faciant quod iam peruersā voluntate decreuerunt. Nisi Deus consentiat & velit, nihil potest omnis creatura: alioquin si fieri aliquid eo nō volente & consentiente posset, sequeretur necessariō Deum esse infirmum, qui prohibere non posset, quod fieri inuitus permittere cogeretur. Sed quoniam omnis
homo,

homo, in quantum creatura est, à Deo dependet, nihil potest agere sine illius voluntate, à quo & velle habet & posse: Quicquid igitur maleficæ faciūt, Deo fit permitte, sine cuius volūtate nihil possunt: quia vt possint quod volunt, nisi Deus concesserit, neque à se, neq; à dæmonibus consequerentur. Omnis itaq; potestas à domino Deo est, in quo & sunt omnia, & mouentur, sicut in prima rerū oīum causa: quoniam à quo libertatem arbitrij accepimus, ab ipso etiam posse quod volumus habemus. Sed cū maleficarum sit multum confusus intellectus, non arte humanā perpetrāt mala quæ faciunt, sed cooperatione dæmonum: quos & naturā subtiles, ita & experientia longa fecit ad producendū miranda veloces. Non enim causantur mirandi effectus maleficarū ab huiusmodi mediis, quibus vtuntur ad maleficandum, vt sunt capita mortuorum, bufones, serpentes, characteres, imagines & his similia, sed ab instituyente hæc signa diabolo: qui cū sit superbissimus, Deo cupit

N

in

in omnibus videri comparandus. Enimvero quemadmodum omnipotēs Deus quædam in Ecclesia sua sacramēta instituit, quæ dignè ministrantibus ipso assistente salutarem designant & producant effectum, ipso qui instituit operante salutem: ita & diabolus qui nihil plus appetit quā æstimari Deo æqualis, quædam signa tāquam sacramenta instituit, quibus inuocatus ab his quibus confœderatus pactis operator malignus assistit: & quoties Deus permiserit, quod rogetur malum efficit: si non permiserit ille, nihil omnino facit. Omnium siquidem effectuum necromanticorum & maleficarum operator diabolus est, qui per applicationē mediorum, quæ prius ipse instituit, in materiam subiectam opus producit optatum: aliquando realiter, aliquando solūm apparenter. Mulieres autem maleficæ quæ iam voluntate depravatæ, & cōsensu in consortium dæmonum per pacta transierunt, notas quasdam & signa symbolica ab ipsis recipiunt quibus aduocati mox dæmones occurrunt.

currunt. Nihil in his pernitiolis operationibus dæmonū fortius stultā credulitate maleficarum, quæ pactis augetur & votis: quoniam quanto vel dæmonibus, vel eorum signis firmiorem adhibuerint fidem, tanto velociorem assequuntur ipsis coöperantibus operationem. Voluntatis enim maleficarum nimis truculenta deprauatio eas quodam modo cōuertit in furorem, quo mentem præoccupante mox dæmones se furentibus applicāt & effectum petitionis pactis inuitati & signis, Deo permittente infantibus præstant. Simile namque Plato recitauit in lib. de furore poëtico dicens: Quēadmodum bacchantes foeminæ mente nō sanæ, mel & lac ex fluminibus hauriunt, mente autem sanæ haurire nequeunt. Id autem efficit eorum animus in consortium dæmonis mali extra se raptus. Exploratum habemus, maleficas in fluminibus concitatis haufisse butyrum temporibus, quòd aliter fieri quàm dæmonis ministerio nullatenus potest. Simili modo in odium traductæ

alicuius vel hominis vel iumentum suspirantes interitum grauiſſimo agitantur furore, nihil aliud quam vindictam in animo cogitantes: res capiunt ad maleficium ſibi notas & familiares, inuocant dæmones, ostendunt ſigna ab illis inſtituta, ſimul & characteres: & quod propria virtute perficere nequeunt, illorum ministerio conſequuntur. Alius verò qui non eſt dæmonibus pacto & deditioe ſubiectus, etiam ſi res conuenientes ad maleficium nouerit, ſimul & modum operandi: quamuis exhibeat ſigna, rarò tamen effectum conſequitur, propterea quod inter familiares dæmonum non habetur. Uſque adeò quippe diabolus elatus ſuperbia Eccleſiam Chriſti æmulatur, vt quemadmodum non ordinatus Chriſti corpus non poteſt conficere, quantumlibet verba conſecrationis proferat: ſic etiam dæmon, quantumuis inuocanti, & ſigna ſiue characteres ostendenti, quem pacto ſibi non nouit ſubiectum, aut nunquam aut rarò concurrit. Nam ſi omnibus ſe inuocantibus ſine pactis
paſſim

passim interpositis occurreret, non tot maleficas sibi proprietatis iure dicatas possideret. Hinc est quod multi profanis artibus dediti, dæmones ad circulum, ad speculum siue ad quælibet alia receptacula horrendis coniurationibus conuocare laborātes, nullum consequuntur effectum: quoniam aut Dei obstat imperium, aut diabolus cōtemnit curiosum hominem sibi homagio non dicatum. Tria etenim requiruntur ad maleficium, sine quibus nullum constat esse perpetratum. Animo furens ac deprauata voluntate malefica, cooperatio quoque familiaris diabolica, & ante omnia permissio diuina; quia si vnum istorum non concurrerit, maleficium perpetrare nō poterit. Nam si Deus non permitteret, nec diabolus quicquā nec malefica posset. Et si diabolus prauæ mulieris voluntati non occurreret, nullum illa maleficium perpetraret. Rursum si malefica defuerit, diabolus maleficium nullatenus consummabit. Vtitur enim voluntate furētis maleficæ diabolus tanquam

De variis
studiis & af-
fectibus dæ-
monum vide
etiam Cas-
sianum col-
lat. 7. cap. 32.

artifex instrumento ad operandum sine quo non posset inferre maleficium. Et sicuti dæmones in potestate acumineq; subtilitatis ab inuicem differunt: ita maleficarum potestas non est in omnibus vnâ, sed in singulis, prout dæmonibus concurrunt natura subtilioribus vel grossioribus diuersa. Multa enim sunt genera dæmonum, & certis inter se gradibus distant, ratione locorum, in quæ cadentes à principio sunt detrusi.

Primum quidem genus dæmonum appellatur igneum quod circa superiorē peruagatur aërem, nec vnquam ante iudicij diem ad inferiora demergitur, sed continuè sub regionibus permanētes Lunaribus nullum habent cum hominibus in terra commercium. Quod verò sub Luna permaneāt, S. testatur Augustinus in opere de agone Christiano sic dicens: *Dæmones non habitant in calo ubi sol & stelle sunt; sed omnes sub regione Lunari versantur.* Hinc motus (ut reor) Apuleius dæmonia dixit animalia esse ignita, propterea quòd Aristoteles confir-
mauit,

mauit, in fornacibus ardentibus quædam animalia parua sæpius visa volitasse pennulis apta, quæ totum æuum suum diuersantur in igne quoniam cum igne oriuntur & cum eo extinguuntur, & ad suum vnde venerant locum evanescentes redeunt. Nulla sunt eis cum maleficiis consortia, quoniam cum demorentur in igne, propter subtilitatem suam nō possunt corpus induere grossum siue aëreum.

*Non possunt
forte diuini
iudicij vin-
clis coerciti,
quod possunt
ex natura.*

Secundum genus aëreum dicitur, quod in aëre oberrans nobis propinquo commoratur. Hi quidē possunt ad inferiora descendere, & assumptis de crassiore aëre corporibus, quandoque visibiles hominibus apparere. Aëra, permittente Deo, sæpius turbant, tonitrua & tempestates cōcitant, & omnes simul in perniciem humani generis conspiciunt: more hominum affectionibus mouentur passionū, superbiā maximè & inuidiā, tangunturq; perturbationibus continuis: & nec solito vestiuntur corpore, nec vno consistunt loco; Neque vnam omnes formam

mam habent, sed plurimas, easque sæpius mutant, secundum varietatem affectionum, quibus vel occurrant maleficarum carminibus euocati, vel impulsæ perturbatione ad nocendum. Habent enim omnino violentum & furiosum moremurbationibus plenum, unde vehementer malefacti & perturbati repentinas plurimum machinatur infidias: & dum suas agunt incursiones, partim latere volunt, partim inferunt violentiam. Maleficæ horum dæmonum cooperatione suffultæ tanto sunt ad maleficandum potentiores, quanto superiorem ex eorum ordine concurrētem fuerint affectæ. In vita S. Antonij D. Athanasius aërem plenum dixit esse dæmonibus, quod Mercurius antea dixerat terminus, nullam videlicet mundi partem dæmonum præsentia destitutam. Sanctus quoque Præsul Ambrosius dicit: Plenus est mūdus sanctarum virtutū, quia plenus est nequitiarum. Unde Platonici dæmones in aëre volantes in modum densissimæ niuis ignitæ, cupientibus tradidēre visibiles,

biles, si aliquandiu versus cælum sole splendente irreuerberatis oculis, continuauerint obtutus. Sed nescio an in aëre causetur obiectum ex consistentia reali, vel certè oculorum motus interclusus repræsentet imagines falsas, non sine detrimento sensus tamē leui, promissorum cepi experimentum.

Tertium verò genus dæmonum terrestrium dicimus, quos prolapsos è cælo in terram pro suis demeritis minimè dubitamus. De his sanctissimus præsul & martyr Christi Theophorus quondam Ignatius in Epistola quadam ita scripsit ad Ephesios: Nihil melius est quā pacem habere, in qua omne telum euacuatur aëreorum simul & terrestrium spirituum. Ex his autem dæmonibus alij versantur in syluis atque nemoribus, qui venatoribus ponunt insidias, alij verò patulis degunt campis, qui nocte oberrare faciunt itinerantes: nonnulli commorantur in locis abditis atque cauernis, reliqui cæteris minus furiosi & perturbati demorari cum hominibus in obscuro delectan-

ctantur. Non vno ducuntur affectu, sed vario, quoniam alij sunt aliis minus deprauati quāquam omnes sint malis turbationibus pleni. Ex his quidam solis gaudent illusionibus territare homines, alij prædictionibus futurorum in admirationem sui trahere cupiunt audientes. Nōnulli verò ad hoc summo conatu laborant, vt homines irrationabili furore turbatos, aut melancholia furentes terreant, lædant vel occidant: quod experientia sæpius factum agnouimus. Hinc sanctus Ioannes Chrysostomus in tertio lib. de prouident. ad Stagyrum monachum dicit: Omni actione diabolicā potentior est ad nocendum mœroris magnitudo: quia dæmon quoscunque superat, per mœrorem superat. Eum si auferas nihil à dēmone quisquam lædi poterit. Hoc autem dæmonum genus rarò est maleficis familiare, propter inconstantiam affectionum, & leuitatem qua territare multos gaudent potiùs, quàm vnius mulierculæ subesse imperio. Commorantur tamen interdum, vt pollicentur
vesa-

vesanis in vitro vel in chrystallo siue in speculo, & carminibus concitati responsa dant mulieribus: & si quis venturus eis malè dixisset, in via prænuntiant. Et hoc maleficarum genus multum aliquoties differt à reliquis: quoniam quod illæ maleficio reddunt infirmum, istæ curare pollicentur: verum quia maleficium vt plurimum repellunt maleficio, earum accessus interdicitur ab Ecclesia omni Christiano.

Quartum genus dæmonum nuncupatur aquaticum, quoniam se humoribus immergens circa lacus & fluuios habitat, ira plenum, turbatum, inquietum & fraudulentum, quod in mari tempestates cōcitāt, nauigiaq; demergens in profundum, multis vitam aufert in aquis. Et isti dæmones quoties assumunt corpus visibile, in sexu frequentius apparent fæmineo: & in masculino rarius videntur, propterea quod in locis versantur humidis, & molliorem vitæ ductum sequuntur, nec vile schema faciliè cæterorum consuetudine possunt assumere.

Vnde Naiadas Nereidasque aquarum nym-
phas non masculino sexu, sed foeminino du-
dum nominauit antiquitas. A nostris au-
tem aquaticae mulieres, id est, *Wasserfrauen*,
communi vocabulo dicuntur. Qui vero ha-
bitant in locis siccioribus & subaridis quo-
ties hominibus corporaliter apparent, visi-
biles in viros se transformant. Diuersarum
quoque species assumunt bestiarum, prout
variis tanguntur affectionibus. Sancti au-
tem angeli quoniam affectione nunquam
variantur, vniiformiter semper apparent in
forma virili. Nusquam enim legimus scri-
ptum, quod bonus spiritus in forma sit visus
muliebri aut bestiae cuiuscunque, sed sem-
per in specie virili. At vero saepius visi sunt
daemones circa flumina & fontes in specie
mulierum, aliquando chorifantes, aliquan-
do capillos more foeminarum explicantes:
nonnunquam vero cum hominibus loquen-
tes, & varias ludificationes exercentes. Et
hoc genus daemonum non consuevit cum
maleficis habere commercium.

Quin-

Quintum genus subterraneum dicitur quod in speluncis & cauernis, montiumq; remotis concauitatibus demoratur. Et isti dæmones affectione sunt pessimi, eosq; inuadunt maximè, qui puteos & metalla fodiunt, & qui thesauros in terra latentes quærunt, in perniciem humani generis paratissimi. Hiatus efficiunt terre, ventosq; flammium omos suscitant, & fundamenta ædificiorum concutiunt. Noctibus aliquando de montibus turmatim egressi mirādas stupendaq; in campis ducunt choreas, & quasi vnius ducis metuentes imperium, subito euanescent ad signum, & ad sua diuerticula reuertuntur. Interdum nolarum inter eos auditur sonitus, & se nonnunquam spiritus esse hominum, vitā defunctorum mentiuntur. Nihil magis quærunt quàm metum hominum & admirationem. Vnde habemus compertum, quòd simplices hominum quosdam nonnunquā in sua latibula montium duxerunt stupenda mirantibus ostēdētes spectacula, & quasi beatorum ibi sint

mansiones, amicos se viuorum mētiuntur. Ex his quoque dæmonibus quidam incubones sunt thesaurorū, quos auaritia mortalium abscondit in terram, & ne rursus in vīus perueniant hominum, eos subducunt, furantur, & custodiunt, & quandoq; de loco in locum transponunt. Et hoc genus dæmonum cum maleficis mulieribus nullum consuevit habere commercium.

Sextum verò dæmonum genus appellatur lucifugum, propterea quòd lucem maximè horrent & detestantur: quia nec diebus vnquam apparent, nec alio modo corpus quàm de nocte possunt assumere. Hoc est negotium quod in tenebris perambulat, genus dæmonum imperscrutabile, ac penitus tenebrosum, passionibusque frigidis agitatum, malitiosum, inquietum & perturbatum, quod occurrentes homines, nocturnis violenter comprimit horis, sæpiusque (Deo permittēte) aut flatu quosdam interficit, aut contactu. Maleficis non conuenit hoc genus dæmonum, neque carminibus

nibus arctari potest, quia & lucem fugit, voces hominum simulq; omnem tumultum. Aëreum maximè ad maleficia foeminarum consuevit occurrere, quoniam cæteris est omnibus magis subtile, & audacissimæ temeritatis. Terrestrium quoque nonnullis maleficis, vt est dictum, subseruiunt, qui tamen inferiori gradu habiti, maiora illa maleficia inducere minimè possunt. Constat igitur manifestè, quòd tota potestas maleficarum in qua tam miranda faciunt, dæmonibus à domino Deo limitata conceditur: & quādo ille nō permittit, nihil operantur.

DE PERMISSIONE DIVINA.

Quæstio septima.

Septima Quæstio, Serenissimæ Maiestatis tuæ, ista fuit; Quare Deus, cū sit iustus & vindex malorum, tanta maleficia in perniciem humani generis fieri permittit, quibus non solum peccatores, sed etiam innocentes multi pereunt graui-
ter

*Cur Deus tot
mala ac ma-
leficia per-
mittat.*

ter cruciati. Ad hanc quæstionem taliter me-
dudum coram Maieſtate tua conſtitutum
memini reſpondiſſe. Optimus Deus, iuſtus
& rectus, pius & miſericors, q̄cqd permittit,
iuſtè permittit: quoniam iuſtus eſt, & nō eſt
apud illum iniquitas, ſed oīa in vero iudicio
quæ fiunt aut facit, aut permittit. Cum ergo
quæritur, quare Deus mala fieri permittat:
reſpōdemus, ideò permittit, quia iuſtus eſt.
Num videatur Maieſtati tuæ ô Cæſar, quam
dedimus abſurda reſponſio, quoniam diui-
næ bonitati non præiudicat vllatenus, quod
mala fieri iuſtiſſima ratione permittit: po-
tius autem præiudicaret, ſi mala in præſenti
mundo fieri non permetteret. Enimuerò ſi
non permetteret fieri mala, iam homo pec-
care non poſſet, eſſet certè impeccabilis,
quòd eius naturæ non conuenit, cui ab ini-
tio liberum arbitrium conditor omnium
dedit. Homo etenim creatura cūm ſit, &
non creator, eſt neceſſariò tam ad bonum
conuertibilis, quàm ad malum, cuius eſſe
dependet à ſummo creaturarum Opifice
omni-

omnium, quemadmodum à causa sui esse
omne causatum. Creare verò soli Deo reli-
ctum est, qui est incorruptibilis & sempiter-
nus: corruptibile autem omne necessario
deficit, conseruatur autem bonitate creato-
ris, quamdiu causæ influentiam non amit-
tit. Vnde fieri nec potuit nec decuit, quod
homo ex conditione suæ naturæ crearetur
impeccabilis, quo solus gaudet naturaliter
opifex omnium Deus, qui est incommuta-
bilis & sempiternus. Quoties verò confertur
homini vt peccare non posse videatur, nec
libertas arbitrij tollitur, nec possibilitas sim-
pliciter aufertur, sed voluntas in bono con-
firmatur. Et quotiescunque hoc donum
confertur creaturæ, munus est gratiæ, non
naturæ. Dicit enim scriptura: Deus ab initio
creauit hominem, & reliquit eum in manu
consilij sui. Nam propriè loquendo esse nō
potest, vt homo mortalis in originali displi-
centia conceptus, & liberum habeat arbi-
trium, & non possit committere peccatum.
Dicit enim sanctissimus præsul Augustinus:

Prima libertas voluntatis erat, posse nō peccare: nouissima erit in gloria multò magis, non posse peccare. Itaque si homo peccare non posset, propriæ voluntatis suæ dominium non haberet. Vnde quamuis Omnipotens Deus peccatum non velit, peccare tamen homines & malum facere iustè permittit, quatenus libertate arbitrij permanēte, & virtus boni operis meritum, & prauitas volūtaria recipiat, quod fecerit malum. Nemo enim aut benè facit, aut peccat inuitus. Iustè igitur omnipotens Deus peccare & malum facere homines permittit, quibus à principio libertatē arbitrij concessit. Sunt autem multæ rationes à sanctis Doctoribus dudum assignatæ, quare Omnipotens maleficia tanta fieri per dæmonum cooperationem permittat, quarum ordine necessariò breuiter faciemus mentionem.

Prima est, vt diuinæ manifestetur excellentia maiestatis, qui solus est incommutabilis, & supra omnem longè positionem. Omnis autē creatura mutabilis ad incommuta-

mutabilem creatorem nullam habet comparisonem. Vnde in Numeris legitur: Non est Deus quasi homo vt mentiatur, nec vt filius hominis, vt mutetur. In Esaia quoque dicitur: Deus fidelis absq; iniquitate iustus & rectus. In libro etiam Tobiae scribitur, Iustus es domine, & omnia iudicia tua vera sunt, & omnes viae tuae misericordia, veritas & iudicium. Et in libro S. Iob legimus: Absit à Deo impietas, & ab omnipotente iniquitas. Opus enim hominis reddet ei, & iuxta vias singulorum restituet eis. Omnis igitur homo qui suam ignorantiam & infirmitatem rectè intelligit, quam fit comparatus ad creatorem suum, patenter agnoscit. Iustè namq; Deus permittit peccare hominem, quo & libertas continetur arbitrij, excellentiaq; hominibus innotescat magni Dei.

Secunda ratio est, vt imperscrutabilis Dei sapientia, innotescat mortalibus, quæ nouit ex nostris malis elicere bonum, cum vnius peccatum alterius facit esse meritum ad virtutis incrementum. Nam si malum

fieri non permetteret, quis nostrum intelligeret bonum? Facit enim Deus bonum & ordinat, mala verò non facit, sed ab impiis facta ne inordinate veniant ipse disponit. Neque malitia hominum Dei voluntatem impedit, neque potest homo quicquam quod Deus non permittit.

Tertia verò causa est, quòd omnipotens fieri maleficia permittit, ut manifestet suam clementissimam bonitatem in eos qui peccauerunt & egerunt poenitentiam: quam nullatenus posset ostendere, si creaturam non permetteret peccare. Nam si nullus esset peccator, nec Deus posset esse miserator. Sed quoniam in multis offendimus omnes, ubique Deus inuenit quod remittat: ubique Deus occurrit, in quo suam misericordiam pius conditor ostendat. Vnde sanctus præsul Augustinus: Si levis morbus esset, contemneretur medicus, non quæreretur, morbus non finiretur. ideo ubi abundauit peccatum, abundauit & gratia, quæ sola discernit redemptos à perditis, quos in vnum coaceruat

ceruat massa perditionis, ab origine ducta creationis. Est ergo misericordia Domini super omnia opera eius.

Quarta verò ratio diuinæ permissionis est, ut iustitia creatoris in eos declaretur, qui peccauerunt, & non egerunt poenitentiam: quoniam si omnes benefacerent, & nemo peccaret, nihil haberet Dei iustitia quòd puniret. Ut ergo iustitia locum habeat, diuina permissione creatura peccat. Iustus enim est dominus, qui reddet unicuique secundum opera voluntatis suæ.

Quinta ratio est dignitas conditionis humanæ: quia si Deus non permitteret peccare hominē, brutis videretur deterius, quæ nulla impellente violentia naturæ motibus liberè vtuntur. Nam etsi ratione bruta careant, liberum tamen naturæ motum habent quem sequuntur: in quorum comparatione homo videretur inferioris conditionis, si liberum non haberet arbitrium voluntatis. Permisiit autem homini Deus voluntatem liberam, cui nec reges imperant, nec principes.

Sexta ratio est, laus meriti constantiæ humanæ virtutis, quando iustum virū propterea laudamus: quia cū potuisset transgredi, non est transgressus, sed gratia Dei adiuuante in bonæ voluntatis constantia permanfit.

Septima ratio, quare omnipotens Deus permittat dæmones tanta maleficia intercursu maleficarum facere, est, vt illi qui contemptā veritate delectantur mendacio, per inuentorem mēdacij diabolum seducti penitus decipiantur. Dignum est enim vt incantatores atq; maleficæ, qui salutaria Christi documenta sequi despiciunt, à dæmonibus decepti omnes ad inferos demergantur in æternum puniendi. Suffragium à dæmonibus totius humani generis hostibus expetunt, & saluatorem mundi, quem solum adorare debuerant, contemnunt. Iustum est enim, vt is qui veritatem spontaneā voluntate deserens, adhæret mendacio, in interitum à diabolo præcipitetur.

Octaua causa est, manifestatio diuinæ
pote-

potestatis, cuius potentia & virtus est super omnem creaturam. Enimverò cum Deus omnipotens aliquando magna permittit diabolo & parva quædam denegat, quam sit infirmus humani generis hostis, & diuinæ maiestati subiectus in omnibus manifestat. Nihil enim à se ipso potest diabolus, sed omnia quæ facit, Deo permittente facit. Causa igitur omnium prima, propter quam omnipotens Deus fieri maleficia permittit, iustitia est, qualibertatem quam creaturæ semel à principio contulit, ordine inuiolabili custodit. Verum quia potestas creaturæ omnis à suo Creatore dependentis restricta est & limitata, nec diabolū omne quod vult posse manifestum est, nec hominem voluntate quantumlibet deprauatum. Voluntas quidem est libera, sed potestas certis & necessariis gradibus limitata. Quoniam quidē si dæmones possent omne quod volunt, nihil tutum in humanis permaneret, sed labefactarent omnia. Ligatam verò potestatem dæmonum historia sancti Iob manifestat.

sto

sto demonstrat exemplo, quem nō amplius tentare Sathan audebat, quā ei fuerat dispensatione diuinā permissum. Nemo enim in præsenti mūdo quantumlibet iustus aut fortis dæmonū furori posset resistere, si pro eorum arbitrio libera semper nocendi possent vti potestate. Ante verò dominicā passionem maiore quā postea libertate utebantur potestatis, sed Christo mortem pro nobis in ara crucis gustante, valde iam deinceps eorum est immutata potestas, Salvatore in Euangelio dicente: Nunc princeps mūdi eiicietur foras. Etenim Christi humilitas & perseuerantia sanctorum, audaciam dæmonum valdè restrinxerūt, ita quòd incitatores malorum rectè nūcupari possunt, impulsores verò minimè. Nec inualesceret contra nos diabolus, nisi vires ex nostris peccatis acciperet. Hinc nos scriptura admonet dicens: Resistite diabolo & fugiet à vobis. Et iterum. Nolite locū dare diabolo. Concludendo igitur sermonē ad intelligentiam propositæ quæstionis, quare Deus fieri tot male-

maleficia permittat, rationes credo suffi-
enter manifestas. Nam etsi voluntas dæmo-
num semper sit iniqua, potestas tamē nun-
quā potest esse iniusta: quoniam quod malè
vult ex proprio habet arbitrio: quod autem
malè facere potest solūm habet à Deo. Et
hæc quantum ad eos pertinent qui mala fa-
ciunt, dicta sunt.

Sed quare omnipotens Deus permittit *Octava fortè
questio.*
dæmones lædere homines medio malefica- *Curetiampij
ac fideles
maleficiis
lædantur.*
rum qui in nomine sanctæ Trinitatis bapti-
zati sunt, & fideliter credunt in vnigenitum
filium eius Dominum nostrū IESVM CHRI-
STVM? Nam si malos, peruersos & infideles
in corpore & in rebus tantū lædere possent,
coërcerentur verò ab accessu & læsione bo-
norum atq; fidelium, permissionis iustum
rectè videretur esse iudicium: nunc autem
frequentius boni & innocentes dæmonum
maleficiis infirmantur, & quandoq; etiam
vita priuantur, vt silentio iacturam rerum
temporalium, quam sæpe maleficiati pati-
untur transeamus, multis venit in scrupu-
lum,

lum, cur ista permittat omnipotens, qui nihil permittit iniuste.

Huius propositæ quæstionis non alias quàm à priscis atq; Catholicis accepi doctolibus, quantum potero breuiter necessarias per ordinem assignabo rationes. Et prima quidem ratio est, probatio fidei Christianorum, & experientia integritatis, vt maleficiis dæmonum flagellati discant in passionibus carnis quam fidem & dilectionem ad Deum habeant in abscondito mentis. In prosperis esse longanimum non est difficile, sed in aduersis cum humili patientia à Salvatore fidelium præstolari auxilium, non mollium est sed fortium & verè fidelium Christianorum. Didicit in sua tribulatione sanctissimus Iob, quātam in Deum fidei haberet constantiam, qui antea in tranquillitate custodierat sine tentationis iaculo pietatem. Hinc simul notādum, quod illi quos dæmonum vel hominum maleficia quomodocunq; fecerunt infirmos, qui pro sanitate recuperanda maleficos & incantato-

res

res quoscunq; vel accedunt vel consulunt, siue per se, siue per alios, contra Dei & Ecclesiæ præcepta faciunt, & neq; fidem in Deum habent veram, neque dilectionem. Sanitatem quippe morituræ carnis Deo præferunt, & salutem non à Christo, sed à diabolo & eius ministro quærunt. Malunt enim in nomine diaboli sani sed infeliciter, viuere, quàm hic pro Christi amore modicum pati, & postea cum eo in perpetuum gaudere. Qui verò maleficos non accedit, propterea quoniam Deus prohibuit, malens viuere cum obseruantia mandatorum Dei in egestate & ægritudine, quàm contra Deum in diuitiis & corporis sanitate, ille Deum veraciter diligit, & integritatem Christianæ fidei rectè custodit. Non sunt inter Christianos tolerandi, ô sacratissime Cæsar, homines mente corrupti & reprobi circa fidem, qui per maleficia curant maleficiatos, qui furta ministerio dæmonum reuelant, & adulteria, qui lapidum aut speculorum inspectione prænuntiant futura. Non exaudias illos pre-

cor, qui diuinarum legum ignari, huiusmodi ministros dæmonū imperio tuo existimant vtilēs, propterea quòd maleficio nouerūt maleficia dissoluere: quoniam ista perniciofa curatio corporum, mortem inducit animarū, & facit homines à Deo creatore omnium recedere, & impiis apostatis dæmonibus adhærere, cū quibus post mortem damnabuntur in æternum.

Secunda ratio, quare omnipotens Deus maleficio lædi permittat innocentes, est augmentum meritorum, vt videlicet probata eorum in tribulatione patientia, coronam glorię in cœlo digniorem mereantur. Nam, vt facer inquit Augustinus, homo sibi ignotus est quid ferre possit, quid non possit: aliquando metuit se non posse, quod tamen potest: cū accedit tentatio quasi interrogator quidam, homo inuenitur à seipso, qui prius latens nesciebat seipsum. Diuus archi- apostolus Petrus antequam superuenisset ei tentatio, & se latebat & alios quàm esset inconsideratus & infirmus: accessit illa & apparuit

paruit infirmitas, quæ latebat. Maxima igitur hominis probatio tentatio est, sacra testante scriptura: Vasa figuli probat fornax & homines iustos tentatio tribulationis. Facilis est in prosperitate patientia, quoniam mentem nulla pulsant aduersa. Multæ autem tribulationes iustorum, sed de omnibus liberabit eos dominus noster Iesus Christus.

Tertia diuinæ permissionis ratio, est humilitatis custodia, quatenus homo fidelis & iustus Deum semper timeat, & nūquam de sua fortitudine vel iustitia psumat. Hinc de reprobis dicit scriptura: In labore hominum non sunt, & cum hominibus non flagellabuntur: ideò tenuit eos superbia, operti sunt iniquitate & impietate sua, pdiit quasi ex adipe iniquitas eorum. Miserētis Dei est, quod homines bonos & iustos interdū permittit aduersitatibus concuti, quos nouit in prosperis non posse humiliari. Multos enim tribulatio fecit humiles, quos secunda fecissent elatos. Deniq; maleficioꝝ timida imaginatio facit bonum hominem timere

Deum suum, & eius sedulò inuocare auxilium, quo munitus contra dæmonum incursus se possit confidere tutum. Nemo autem superbus & præsumens de viribus suis à maleficiis dæmonum se tutum existimet: quoniam quem inflatum superbiâ Dei protectio deserit, dæmonum maleficiis procul dubio patefcit.

Quarta ratio est, vt bonorum malorumque discretio habeatur. Dicit enim de bonis ac Deo dilectis hominibus scriptura in actibus Apostolorum: Quoniam per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei. Et sanctus Christi amator Paulus in quadam epistola dicit. Omnes qui volunt in Christo piè viuere persecutionem patientur. Sapientissimus quoque Rex Salomon in prouerbiis dicit: Quem diligit dominus, corripit, & quasi pater in filio complacet sibi. Res Christiano nimis gloriosa, pro Dei amore patienter tolerare aduersa, siue à malis hominibus inferantur, siue à dæmonibus. Datur enim potestas diabolo eiusque ministris

stris lædendi homines bonos & iustos, non in eorum confusionem, sicut Petrones existimant, sed in maximam potius, & certam animæ consolationem. Enimverò cum benè viuit homo iustus neminem lædit, neminem offendit, nulli facit iniuriam, Deum suum toto corde diligit, timet & veneratur, omni sollicitudine mādāta eius custodiens & nihilo minus tribulatur à maleficis, siue in corpore, siue in rebus, siue in vtroque, verè beatus est homo ille: Quoniam cum probatus fuerit accipiet coronam vitæ, quam promisit Deus his qui diligunt eum. Omnis qui rectè viuit in vnitāte fidei Catholicæ ecclesiæ Christianorum, & mala in hoc mundo recipiens pro Dei amore patienter tolerat, certum est signum, quod in Dei gratia saluandus perseuerat. Quocirca de malis & reprobis ita scriptum legimus: Quare impij viuunt? subleuati sunt, confortatiq̃ue diuitiis. Domus eorum securæ sunt & pacatæ, & non est virga Dei super illos: ducunt in bonis dies suos, & in puncto ad inferna descendunt.

dunt. Manifestum enim damnationis est signum, si hic malè viuas in peccatis & vitiis Deo contrarius, & in bonis fortunæ corporisq̃ue sanitate prosperatus.

Quinta ratio, quòd omnipotēs permittit homines bonos & iustos tribulari à malis & reprobis, est, propter mētis omnimodā purgationem. Nam sicut scriptura dicit: Nō est homo iustus in terra qui faciat bonum, & non peccet. Sed cū Deus nullū peccatū transeat impunitum, ordinat iustis hominibus per misericordiam pro eorum delictis poenas temporales, impiis verò & reprobis per iustitiam æternas. Commutat ergo ex misericordia poenitentibus poenam æternā in temporalem, quam vel in hoc mūdopatientur necessarium est, vel post mortem in purgatorio. Verū quia purgatorij tormēta sunt horrenda atq; grauiissima, misericors Deus poenitentes quos diligit, in hac vita purgare variis modis consuevit, per incommoda diuersarū in corpore & in rebus tribulationum. Profunt enim maleficia im-
pio-

eorum hominum bonis & iustis hominibus ad medelam, ipsis autem inferentibus ad damnationem.

Sexta ratio est, vt homo per incursum daemonum maleficiatus reuocetur ad poenitentiam, & proponat in corde suo necessariam vitæ emendationem. Omnipotens etenim Deus non subito, cum peccamus, immittit vindictam, sed vsq; ad præfinitum tempus nostram expectat emendationem. Si verò poenitentiam agere neglexerimus, venit ad nos vindex malorum, quando nō putamus: & qui nos peccatores in tranquillitate poenitendo recognoscere contempsimus, in tribulatione serò tandē recognoscemus. Hinc sanctus propheta in persona Dei loquitur, dicens: Si dereliquerint filij eius legē meam, & in iudiciis meis non ambulauerint, & mandata mea non custodierint, visitabo in virga iniquitates eorum, & in verberibus peccata eorū, misericordiam autem meam non dispergam ab eis neque nocebo in veritate mea.

Septima ratio, quare omnipotens Deus permittit maleficia dæmonum præualere bonis & innocentibus, est, ut amputetur eis nimium licentiosa peccandi occasio. Sunt enim multi pauperes & infirmi Deo placentes, boni & deuoti & humiles, quos inopia & ægrotudo corporis in Dei amore conseruant: qui si diuites, honoribusque sublimati essent, citò in profundum vitiorum à sanctitatis proposito defluerent. Non expedit omnibus ad salutem habere cum sanitate honores atque diuitias, nec diuturnior vita hominem semper efficit meliorem: propterea omnipotens Deus volens in eos quos elegit misericordiam suam ostendere permittit bonos, iustos & innocentes variis calamitatibus subiacere; Et aliquando per dæmones, aliquando per malos homines, aliquando pro diuersis aliis modis ac mediis aufert ab huiusmodi hominibus diuitias & honores, quibus malè præsciuit vsuros, quatenus humilitatem in paupertate & abiectioe custodiant, quam in opulentia,

tia, & sublimitate positi minimè conseruassent. Permittit etiam sæpius multas & magnas ægritudines incidere, quibus læta sanitas carnis maximā intulisset ægritudinem mentis. Denique permittit maleficio quosdam ad mortem impelli, vt amputetur eis peccandi licentia, qua fuerant abusuri diutius in vita permitti. Hinc de viro iusto dicit scriptura: Raptus est ne malitia mutaret intellectum eius, & ne fictio deciperet animam eius.

Octaua ratio diuinæ permissionis est, vt homines sacramenta venerentur Ecclesiæ, quæ magnam habent virtutem contra omnia maleficia malignorum spirituum. Rarò enim maleficiis dæmonum læditur, qui Sacramenta & ritus Ecclesiæ Catholicæ debito cum honore veneratur. Et propria maleficarum confessione sæpius audiuius, quod Missarum auditio & vsus rerum benedictarum ab ecclesia multum infirment dæmonum potestates. Neq; enim frustra benedicuntur in Ecclesia Dei, sed vt sint quæ

diuinæ protectionis munimen demonibus ostendant, metuenda signacula.

De pueris verò & infantibus, qui in Christo renati maleficiis demonum vel hominum quandoque necantur, non dubitamus quin diuina providentia hoc fieri permittat eis in salutem, quæ omnia nouit in melius ordinare mortalibus. Sæpè tamen contingit infantes maleficiis perire propter delicta parentum.

PVLVIS MEDICINA-
 LIS VALDE CELEBRA-
 TVS EIVSDEM TRI-
 THEMII.

Pvluerem huius Trithemij ad cere- *Marquar-*
 brum, studentibus perutilem pluri- *dus Freche-*
 mi haftenus celebrârunt semper. *rus, Consi-*
 Nam haud pauci eò vsu eius peruenerunt, *liarius Pa-*
 vt inspectores illos vrinarum, arteriarû, lin- *latinus.*
 guarum retrimentorum facilè negligèrent.
 Multi ad centesimum ferè annum ætatem
 solidam produxerunt; tantum deniq; ade-
 pti sunt memoriæ acumen, vt facilè quos-
 uis etiam maximose excellerent: Idque absq;
 catapotis, clisteriis, pellis, vnctionibus, ca-
 taplasmatibus, elictoriis, masticatoriis, garga-
 rismis, iacculis, fumis, conditis, syrupis, a-
 quis, theriacaliis & similibus.

R. Calami aromatici,

Gentianæ,

Cymini,

Sileris montani,

R 3

Anisi,

Anisi,

Carui,

Ameos,

Sem: Petroselini,

Spicæ nardi, ana ʒ s.

Coralli rub:

Vnionū siue plarū nō pforatarū ʒ v.

Zingiberis albi,

Amari dulcis (Chame pyt)

Foliorum senæ,

Tartari adusti, ana ʒ v.

Macis,

Cubebarum, ana ʒ ij.

Gariophyllorum, ʒ vij.

Fiat pulvis f.a.

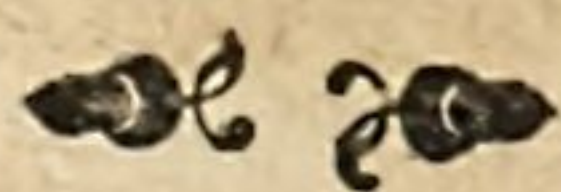
Dosis eius ʒ s. quæ manè sumatur & fe-
ro, in brodio vel vino, per mēsem primum.
Secundo mense manè tantūm; Tertiò men-
se manè ter in hebdomade, & sic deinceps
continuetur ad vitam. Siquidem contra
multas valet ægritudines & est probatissi-
mus

mus & efficax puluis. Stomachum confor-
tat, cerebrum purgat, oculos & visum fere-
nat, memoriam acuit, humores malos atq;
superfluos in toto corpore consumit sine
periculo, lenit & aperit constrictionem in
pectore, nauseam pellit, nimiam pinguedi-
nem prohibet, ab Epilepsia & apoplexia cō-
seruat, materiam calculi sine dolore dissol-
uit, & in lapidem durefcere non permittit,
chiragram & podagram sciaticamque præ-
ualere non finit. Hunc puluerem cum Pau-
lus Scalichius Duci Borussię (cui tunc tem-
poris erat à consiliis) vtendum dare vellet,
Medici Principis prohibuerunt, ex quo ena-
ta est disputatio inter illos, in qua istius pul-
ueris in partem vtramque scriptis dimi-

catum fuit; quæ disputatio extat

in satyris Philosophicis

ipsius Scalichij.

F I N I S.

Dullinger, Siegmund,

Trithemius sui ipsius vindex sive steganographiae admodum reverendi,
doctissimi atque ingeniosissimi viri Ioannis Trithemii ... apologetica
defensio ex ipso fere Trithemio collecta et publici iuris facta ; accessit
in fine fragmentum quaestionum eiusdem Trithemii

Ingolstadii 1616

Bamberg, Staatsbibliothek -- .11 B 21#5

urn:nbn:de:bvb:12-bsb11400857-8

VD17 23:262077P